

Izdavač/Publisher:
Državna komisija za saradnju Bosne i Hercegovine s UNESCO-m
National Commission of Bosnia and Herzegovina for UNESCO

Glavni i odgovorni urednik/Editor-In-Chief
dr.sci. Adil Osmanović

Redakcija/ Editorial Team:
Biljana Čamur Veselinović
Aida Durić
Amira Redžić
Ibrahim Spahić
Tanja Đaković
Slobodan Nagradić
Gorana Krtalić

Tehnički urednik/Technical editor
Jelena Džomba

Lektor/Proofreading
Branka Petković

Prevod/ Translation
Jelena Lugonja
Dijana Milićević

Štampa/Printed by
Svjetlost štampa

25 godina članstva Bosne i Hercegovine u UNESCO-u година чланства Босне и Херцеговине у УНЕСКУ Years of Bosnia and Herzegovina's Membership in UNESCO

Sarajevo/Сарајево, 2018.

Uvodna riječ

Bosna i Hercegovina ove godine obilježava 25 godina članstva u UNESCO-u - Organizaciji Ujedinjenih nacija za obrazovanje, nauku i kulturu. Ovu izuzetno važnu godišnjicu obilježili smo nizom događaja organizovanih pod pokroviteljstvom Državne komisije za saradnju Bosne i Hercegovine s UNESCO-m.

Bosna i Hercegovina kontinuirano sarađuje sa UNESCO-m s ciljem ostvarivanja osnovne misije, a koja ima za cilj da doprinese izgradnji mira, iskorjenjivanju siromaštva, obezbjeđivanju održivog razvoja i interkulturnog dijaloga. Državna komisija za saradnju Bosne i Hercegovine s UNESCO-m djeluje u pravcu koji doprinosi da glavni ciljevi UNESCO-a budu implementirani i u našoj zemlji, kao i svi relevantni pravni instrumenti UNESCO-a koje je Bosna i Hercegovina ratifikovala. Organizacija Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu (UNESCO) specijalizovana je organizacija u sastavu Ujedinjenih naroda, utemeljena 1945. godine. Glavni cilj je doprinos miru i sigurnosti promovišući saradnju među narodima u oblastima obrazovanja, nauke i kulture s ciljem unapređenja opšteg poštovanja pravde, vladavine zakona, ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Introduction

This year, Bosnia and Herzegovina marks the 25th anniversary of membership in UNESCO - the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. This very important anniversary was marked by a series of events organized under the patronage of the National Commission for Cooperation between Bosnia and Herzegovina and UNESCO.

Bosnia and Herzegovina is continuously cooperating with UNESCO with a view to achieving its primary mission, which aims to contribute to the building of peace, the eradication of poverty, sustainable development, and intercultural dialogue. The National Commission for Cooperation between Bosnia and Herzegovina and UNESCO works to contribute to the implementation of UNESCO's main goals, as well as all relevant UNESCO legal instruments ratified by Bosnia and Herzegovina. The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) is a specialized United Nations agency that was founded in 1945. The main objective of UNESCO is to contribute to peace and security by promoting collaboration among the nations through education, science and culture in order to further universal respect for justice, the rule of law, human rights, and fundamental freedoms.

U Bosni i Hercegovini u toku su reforme u oblasti obrazovanja s ciljem izgradnje savremenog obrazovnog sistema koji će odgovoriti zahtjevima globalizacije, uz vođenje računa o poštovanju, zaštiti i promociji različitosti. Prioriteti koji se implementiraju odnose se na jačanje institucionalnih kapaciteta, izgradnju infrastrukture, povezivanje visokog obrazovanja sa naučnoistraživačkim radom, podmlađivanje nastavno-naučnog kadra, obezbjeđivanje cjeloživotnog učenja i „Obrazovanja za sve“.

U oblasti nauke radimo na obnovi i izgradnji naučne infrastrukture u našoj zemlji i svjesni da samo kroz uvezivanje u globalne naučnoistraživačke mreže mogu se postići veći rezultati na ovom polju. Promocija naučnog i tehnološkog obrazovanja, izgradnja društvene svijesti o prilikama koje nudi nauka i tehnologija, izgradnja kapaciteta za formulisanje naučne, tehnološke i inovacione politike, regionalna i međunarodna saradnja u ključnim oblastima nauke i tehnologije, samo su neki od naših prioriteta.

Opredijeljeni smo za provođenje politike uklanjanja barijera slobodnog kretanja znanja, jačanje mobilnosti istraživača, studenata, naučnika, predavača.

Bosna i Hercegovina je ratifikovala Međunarodnu konvenciju o borbi protiv dopinga u sportu. Opredijeljeni smo za međunarodnu saradnju koja ima za cilj zajedničko djelovanje u borbi protiv dopinga u sportu i razvoj sporta. Cilj nam je da sport bude u službi razvoja čovjeka radi stvaranja zdravog društva koje se bavi očuvanjem ljudskog dostojanstva.

U oblasti kulture BiH je ratifikovala sve UNESCO konvencije. Vodimo računa o tome da kulturna

There are ongoing educational reforms in Bosnia and Herzegovina with the aim of building a modern educational system that will respond to the demands of globalization, while paying attention to the respect, protection, and promotion of diversity. The priorities that are being implemented relate to strengthening of institutional capacities, building of infrastructure, linking of higher education and scientific research, rejuvenation of scientific and teaching staff, providing a lifelong learning opportunities and “Education for All“.

In the field of science, we are working on the renewal and building of scientific infrastructure in our country and we are aware that greater results in this field can be achieved only through joining the global scientific research network. Promotion of scientific and technological education, building social awareness about the opportunities offered by science and technology, building capacities for formulating scientific, technological, and innovation policies, regional and international co-operation in key areas of science and technology, are just some of our priorities.

We are committed to implementing the policy for removing barriers to free movement of knowledge, strengthening the mobility of researchers, students, scientists, lecturers.

Bosnia and Herzegovina has ratified the International Convention Against Doping in Sport. We are committed to international cooperation aimed at joint action in the fight against doping in sport, and sport development. Our goal is for sport to be in the service of man's development to create a healthy society that is concerned with the preservation of human dignity.

In the field of culture, BiH ratified all UNESCO Conventions. We pay attention to the fact that cultural rights

prava predstavljaju sastavni dio ljudskih prava koja su univerzalna, nedjeljiva i međusobno zavisna. Ona se nalaze u središtu savremene debate o identitetu, društvenoj koheziji i razvoju ekonomije zasnovane na znanju. Poštovanje raznolikosti kultura, tolerancija, dijalog i saradnja u duhu međusobnog povjerenja i razumijevanja, najbolja su garancija međunarodnog mira i bezbjednosti.

Iskoristiću priliku da istaknem zajednički projekat Bosne i Hercegovine, Srbije, Hrvatske i Crne Gore upis stećaka - srednjovjekovnih nadgrobnih spomenika na Listu svjetske kulturne baštine UNESCO-a, kao primjer regionalne saradnje. Ponosni smo da je Bosna i Hercegovina inicirala i vodila uspješno ovaj projekat. Izuzetnom saradnjom na ovom projektu pokazali smo da je kulturno nasljeđe nešto što nas posebno povezuje i gdje možemo ostvarivati snažnu saradnju i promociju i zemlje i regije.

Bosna i Hercegovina izabrana je za članicu Komiteta za svjetsku baštinu za period 2017-2021. što predstavlja krunu našeg dosadašnjeg rada i saradnje s UNESCO-m.

Uloga UNESCO-a posebno je značajna na polju ostvarivanja komunikacije i dijaloga između različitih kultura i religija jer samo kroz međukulturalni dijalog moguće je graditi dugotrajni mir i stabilnost. Upravo misija UNESCO-a pomaže da kroz međusobno razumijevanje i toleranciju, te poštovanje različitosti, gradi se bolja budućnost, a saradnja na polju obrazovanja, nauke i kulture predstavlja temelje tog cilja. U Ustavu UNESCO-a stoji: „Ljudsko dostojanstvo zahtijeva širenje kulture i obrazovanja s ciljem pravde, slobode i mira”, a naša je obaveza da to

are an integral part of human rights, which are universal, indivisible and interdependent. They are at the center of contemporary debate on identity, social cohesion, and the development of a knowledge-based economy. Respect for cultural diversity, tolerance, dialogue, and cooperation, in the spirit of mutual trust and understanding, are the best guarantee of international peace and security.

I take this opportunity to highlight the joint project of Bosnia and Herzegovina, Serbia, Croatia and Montenegro to inscribe Stećci - Medieval Tombstones Graveyards on the UNESCO World Heritage List, as an example of regional cooperation. We are proud that Bosnia and Herzegovina initiated and successfully led this project. Through excellent cooperation on this project we have shown that the cultural heritage is something that particularly connects us and where we can achieve strong cooperation and promotion of both the country and the region.

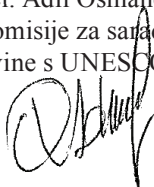
Bosnia and Herzegovina was elected member of the World Heritage Committee for the period 2017-2021 which represents the crown of our work and cooperation with UNESCO to date.

The role of UNESCO is particularly important in the field of communication and dialogue between different cultures and religions, since only through intercultural dialogue it is possible to build long-lasting peace and stability. It is precisely the UNESCO mission that helps to achieve a better future through mutual understanding, tolerance, and respect for diversity, and cooperation in the field of education, science, and culture is the very base of this objective. The UNESCO Constitution states that “Human dignity requires the spread of culture and education for the purpose of justice, freedom and peace”, and our obligation is to do so.

ispunimo.

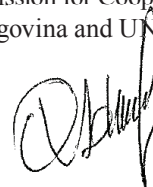
U svoje ime i u ime svih članova Komisije, zahvaljujem se svim institucijama i pojedincima koji svojim radom doprinose implementaciji osnovnih ciljeva i misije UNESCO-a u Bosni i Hercegovini i čestitam svima ovu značajnu godišnjicu.

dr.sci. Adil Osmanović
predsjednik Državne komisije za saradnju
Bosne i Hercegovine s UNESCO-m

On my own behalf and on behalf of all members of the Commission, I would like to thank all the institutions and individuals who contribute to the implementation of UNESCO's core objectives and mission in Bosnia and Herzegovina and congratulate everyone on this important anniversary.

Adil Osmanović, PhD
President of the National Commission for Cooperation
between Bosnia and Herzegovina and UNESCO

Мандат Државне комисије за сарадњу Босне и Херцеговине с УНЕСКОМ

Државна комисија за сарадњу БиХ са УНЕСКОМ основана је као савјетодавно тијело Савјета министара БиХ. Комисија се састоји од деветнаест чланова укључујући председника и генералног секретара које именује Савјет министара на мандат од 4 године. Административно-техничке послове за потребе Комисије обавља Министарство цивилних послова БиХ. Комисија је надлежна за разматрање свих питања међународне сарадње БиХ и УНЕСКА у области образовања, науке, културе и информисања, разматрање учешћа БиХ у програмима и пројектима УНЕСКА, те обавља размјену информација са УНЕСКОМ и упознаје надлежне институције са циљевима и активностима УНЕСКА.

Комисија настоји да на ефикасан начин допринесе да циљеви и активности УНЕСКА буду адекватно промовисани у БиХ, и то ширењем информација и укључивањем различитих министарстава, агенција, установа, организација цивилног друштва и појединаца који доприносе јачању свијести о важности образовања, науке, културе и информисања те спорта у БиХ. Путем веб портала Државне комисије за сарадњу БиХ с УНЕСКОМ редовно се дистрибуирају информације о циљевима, програму и активностима УНЕСКА и чине доступни позиви и конкурси које УНЕСКО објављује.

The Mandate of the National Commission for Cooperation between Bosnia and Herzegovina and UNESCO

The National Commission for Cooperation between Bosnia and Herzegovina and UNESCO was established as an advisory body to the Council of Ministers of BiH. Commission consists of nineteen members, including the Chairman and the Secretary-General, appointed by the Council of Ministers for a term of four years. The Ministry of Civil Affairs provides administrative and technical support to the work of the Commission. The Commission is responsible for reviewing all issues of international cooperation between BiH and UNESCO in the field of education, science, culture and information, consideration of participation of BiH in the programs and projects of UNESCO, and it performs information exchange with UNESCO and informs competent institutions about objectives and activities of UNESCO.

The Commission strives to effectively contribute to promotion of objectives and activities of UNESCO in BiH, by providing information and by involving various ministries, agencies, institutions, civil society organizations and individuals which contribute to raising awareness of the importance of education, science, culture, information and sport in BiH. Information on objectives, programme and activities of UNESCO are regularly distributed via the webpage of the National Commission for Cooperation between Bosnia and Herzegovina and UNESCO, as well as information on UNESCO's open calls and competitions.

Сарадња с УНЕСКОМ је на изузетно високом нивоу у свим областима које УНЕСКО покрива. Посебно за нас је важно да УНЕСКО у Сарајеву има своју регионалну канцеларију тако да се комуникација и сарадња одвија готово на дневној бази. Поред тога што УНЕСКО финансијски подржава различите пројекте у БиХ, за нас је посебно важна савјетодавна подршка коју имамо када је у питању заштита материјалне и нематеријалне баштине, подршка сектору културних индустрија, али и природне баштине, те реформи у области образовања, и активности у области медија и спорта.

Улога УНЕСКА у БиХ је од огромног значаја. УНЕСКО је у Босни и Херцеговини подржао много пројеката, а посебно је важна подршка у обнови Старог моста у Мостару, подршка обнови Саборне цркве у Мостару, џамије Ферхадџија у Бања Луци, затим Самостана Плехан код Дервенте, али и обнова Шпанског трга у Мостару, Националног парка Сутјеска, Музеја Херцеговине у Требињу, Музеја Битке на Неретви у Јабланици, Музеја 25. Мај у Дрвару, Храма Митре у Јајцу, Еминагића куће, колекције Арс Аеви, Националне и универзитетске библиотеке и многих других. УНЕСКО је обезбиједио помоћ у отварању Земаљског музеја БиХ, те подршку пројектима у области образовања, науке и медија.

УНЕСКО ради на побољшању образовања у цијелом свијету путем стручних савјета, постављања нових стандарда, иновативних пројеката и умрежавања. УНЕСКО је дао велики допринос у обнови и опремању наших школа, те умрежавању школа кроз ASPnet мрежу. УНЕСКО

Cooperation with UNESCO is on a very high level in all areas covered by UNESCO. It is especially important to us that UNESCO has its regional office in Sarajevo, and communication and cooperation is maintained on a daily basis. In addition to the UNESCO's financial support for different projects in BiH, we especially appreciate advisory support that we have when it comes to the protection of tangible and intangible heritage, support for the cultural industries sector, as well for the natural heritage, reforms in the fields of education, and activities in the field of media and sport.

The role of UNESCO in BiH is of great importance. UNESCO supported many projects in BiH, and especially important is its support to the reconstruction of the Old Bridge in Mostar, support to the reconstruction of the Orthodox Cathedral Church in Mostar, Mosque Ferhadija in Banja Luka, Monastery Plehan near Derventa, and also the reconstruction of the Spanish Square in Mostar, National Park Sutjeska, the Museum of Herzegovina in Trebinje, Museum of the Battle of Neretva in Jablanica, Museum „25 May 1944” in Drvar, Mithra Temple in Jajce, Eminagić House, Ars Aevi Collection, National and University Library and many others. UNESCO provided assistance for opening of the National Museum of BiH, and support for the projects in the field of education, science and media.

UNESCO is working on the improvement of education worldwide through expert advice, setting new standards, innovative projects and networking. UNESCO has given a great contribution to the reconstruction and equipping of our schools, and networking of schools through the ASPnet network.

је заједно са УНИЦЕФОМ 2011. године припремио приручник за наставнике под називом „Учити живјети заједно” који је подијељен свим школама у БиХ. Важно је истаћи да је под покровитељством Предсједништва БиХ у сарадњи с УНЕСКОМ покренут велики програм под називом „Дијалог за будућност”, а фокус програма је на области образовања, културе и младих. У оквиру УНЕСКО/ISEDС стипендије за једномјесечни програм обуке у сфери енергије и одрживог развоја у Москви обезбјеђене су стипендије за по једног студента из наше земље и то 2017. и 2014. године, те из програма УНЕСКО/Great Wall of China стипендије за једногодишњи програм

Together with UNICEF, in 2011, UNESCO prepared the manual for teachers called „Learning to Live Together”, which is distributed to all schools in BiH. It is important to point out that major programme called „Dialogue for the Future” is launched under patronage of the Presidency of BiH in cooperation with UNESCO, and the focus of the programme is in the area of education, culture and youth.

Scholarships were provided for one student from our country in 2017 and 2014 within the UNESCO/ISEDС fellowship for one-month training programme in the sphere of energy and sustainable development in Moscow, and within the UNESCO/Great Wall of China Co-Sponsored Fellowships Programme - scholarships

Свечана сједница Државне комисије БиХ за УНЕСКО поводом 25 година чланства БиХ у УНЕСКУ
Celebratory session of the National Commission of BiH for UNESCO to mark the 25th anniversary of BiH membership in UNESCO

студирања у Кини такође за по једног студента 2017. године и 2015. године. УНЕСКО сада пружа подршку развоју статистичких индикатора у области образовања.

УНЕСКО сматра да научни и технолошки напредак мора бити постављен у етички контекст укоријењен у културолошку, правну, филозофску и вјерску баштину различитих људских заједница. БиХ је под покровитељством УНЕСКА била домаћин министарске конференције министара југоисточне Европе надлежних за област науке 2011. године. Неколико пројеката из области науке се имплементира уз подршку УНЕСКА.

for one-year study programme in China, also for one student in 2017 and 2015. Now, UNESCO provides support for the development of statistical indicators in the field of education.

UNESCO considers that the scientific and technological progress has to be placed in ethical context ingrained in the cultural, legal, philosophical and religious heritage of the various human communities. Under the patronage of UNESCO, BiH hosted the Ministerial Conference of Ministers of South East Europe responsible for the field of science in 2011. Several projects from the field of science are implemented with the support of UNESCO. In

40. засједање Комитета за свјетску баштину, Истанбул, 2016.
– Делегације Босне и Херцеговине, Хрватске, Црне Горе и Србије
40th session of the World Heritage Committee, Istanbul, 2016
– delegations of Bosnia and Herzegovina, Croatia, Montenegro and Serbia

УНЕСКО је 2005. и 2006. године припремио први извјештај о политикама науке и истраживања у Босни и Херцеговини. Неки од догађаја који су организовани под покровитељством УНЕСКО су Међународна научна конференција „Савремени материјали” и Округли сто о искуствима и праксама признавања иностраних високошколских квалификација у Босни и Херцеговини.

Међународни хидролошки програм је УНЕСКОВ главни механизам којим се доприноси приоритетном питању водних ресурса. УНЕСКО је подржао припрему два уџбеника Вода за живот и Интегрално управљање водама који се данас користе у школама широм БиХ. Уз подршку УНЕСКА недавно је завршена имплементација Прва фазе пројекта ДИКТАС – регионалног пројекта са сједиштем у БиХ чији основни циљ је јачање управљања подземним резервама воде у динарском кршу. У току је друга фаза.

УНЕСКО подстиче равноправан приступ информацијама и знању и брани слободу изражавања и развој комуникационе области. Босна и Херцеговина је кроз различите регионалне пројекте и активности укључена у пројекте УНЕСКА у области медија и слободе изражавања. Заједно са УНЕСКО канцеларијом у Сарајеву смо обиљежили и 10 година УНЕСКО конвенције о заштити и промоцији различитости културних изражаја и Међународни дан културне разноликости 21. мај.

УНЕСКО сматра да су културолошка разноликост и међукултурални дијалог најефикаснији начин за постизање развоја и мира, упркос изазовима

2005 and 2006 UNESCO prepared the first report on the science and research policies in Bosnia and Herzegovina. Some of the events that were organized under the patronage of UNESCO are International Scientific Conference „Contemporary materials” and Round table about the experiences and practices of recognition of foreign higher education qualifications in Bosnia and Herzegovina.

International Hydrological Programme is UNESCO’s principal mechanism that contributes to the priority issue of water resources. UNESCO supported preparation of two books, „Water for Life” and „Integrated Water Management”, which are in use today in schools across the country. With the support of UNESCO, recently was completed the implementation of the first phase of the project DIKTAS - regional project based in BiH, whose primary objective is to strengthen the management of underground water reserves in the Dinaric karst. Currently, the second phase of the project is underway.

UNESCO encourages equal access to information and knowledge and defends freedom of expression and the development of the communication field. Bosnia and Herzegovina is included in UNESCO’s projects in the field of media and freedom of expression through different regional projects and activities. Together with UNESCO Antenna Office in Sarajevo, on the 21st of May, we celebrated 10 years of UNESCO Convention on the Protection and Promotion of Diversity of Cultural Expressions and International Day of Cultural Diversity.

UNESCO believes that the cultural diversity and intercultural dialogue is the most effective way to achieve development and peace, despite the challenges

глобализације. Организација је посвећена заштити и промовисању свјетске материјалне и нематеријалне културне баштине, како би то богатство могле да наслиједе будуће генерације у контексту одрживог развоја.

На УНЕСКО Листи свјетске баштине тренутно су уписана три наша добра и Државна комисија за сарадњу БиХ с УНЕСКОМ прати стање очуваности добара свјетске баштине у БиХ: Старе градске језгре око Старог моста у Мостару (упис на WHL 2005.), Моста Мехмед-паше Соколовића у Вишеграду (упис на WHL 2007.) и Стећака – средњовјековних надгробних споменика (упис на WHL 2016.) У 2017. години Прашума Перућица је уписана на Тентативну листу, а затим и Јеврејско гробље у Сарајеву 2018. године.

У оквиру Конвенције из 2003. године о очувању нематеријалне културне баштине, на Репрезентативну листу нематеријалне културне баштине човјечанства су до сада уписана 3 елемента нематеријалне културне баштине из Босне и Херцеговине: Змијањски вез (упис 2014. г.), Коњичко дрворезбарство (упис 2017. г.) и Брање траве иве на Озрену (упис 2018. г.). Такође је УНЕСКУ достављена номинација Обичаја такмичења у кошењу траве на Купресу.

У 2017. години, у УНЕСКОВ међународни регистар Памћење свијета, а чија је сврха очување свјетске документарне баштине, су уписана прва два добра документарне баштине из Босне

of globalization. Organization is committed to protection and promotion of the world's tangible and intangible cultural heritage, so that future generations may inherit this wealth in the context of sustainable development.

Currently, three properties from our country are inscribed on the World Heritage List and the National Commission for Cooperation between Bosnia and Herzegovina and UNESCO monitors the state of conservation of World Heritage sites in BiH: The Old Bridge Area of the Old City of Mostar (inscribed on WHL in 2005), Mehmed Paša Sokolović Bridge in Višegrad (inscribed on WHL in 2007) and Stećci - Medieval Tombstones Graveyards (inscribed on WHL in 2016).

In 2017, Strict Nature Reserve - Primeval forest „Perućica” was submitted to the Tentative List, and after that the Jewish Cemetery in Sarajevo in 2018.

Within the 2003 Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage, 3 elements of intangible cultural heritage are inscribed on the Representative List of Intangible Cultural Heritage of Humanity: Zmijanje Embroidery (2014), Konjic Woodcarving (2017), and Picking of Iva Grass on Ozren Mountain (2018). Also, the nomination of the Grass Mowing Competition Custom in Kupres is submitted to the UNESCO.

In 2017, the first two documentary heritage properties from Bosnia and Herzegovina were inscribed on the UNESCO Memory of the World International

Засједање Међувладиног комитета за очување нематеријалне културне баштине, Маурицијус, 2018
The session of the Intergovernmental Committee for the Safeguarding of Intangible Cultural Heritage, Mauritius, 2018

и Херцеговине: Сарајевска хагада и Рукописна збирка Гази Хусрев-бегове библиотеке.

У складу са обавезама као земља потписница УНЕСКО Конвенција, Босна и Херцеговина редовно доставља извјештаје УНЕСКУ о имплементацији ратификованих конвенција.

Током година, у Босни и Херцеговини је имплементирано много пројеката уз подршку УНЕСКО Партиципацијског програма.

Register, whose purpose is to preserve the world's documentary heritage: Sarajevo Haggadah and Manuscript Collection of the Gazi Husrev-bey Library.

In accordance with its obligations as the UNESCO Conventions State Party, Bosnia and Herzegovina regularly submits the reports to UNESCO on the implementation of ratified conventions.

Over the years many projects has been implemented in Bosnia and Herzegovina with the support of the UNESCO Participation Programme.

Под покровитељством УНЕСКА одржано је више догађаја као што су: Фестивал Сарајевска зима; Бијенале савремене умјетности у Коњицу, Дани косидбе на Купресу, Међународна конференција Importance of place; Kid's Fest Sarajevo.

Много је активности и желимо истаћи да наши представници учествују у раду различитих експертских мрежа и тијела у оквиру УНЕСКА. Босна и Херцеговина тренутно је чланица Комитета за свјетску баштину за период 2017-2021. година.

Поводом обиљежавања 25 година чланства Босне и Херцеговине у УНЕСКУ Државна комисија објавила је конкурс за дјечије ликовне и литерарне радове на тему УНЕСКО: Образовање за све и Свјетска баштина. Најбољи ликовни и литерарни радови, из различитих старосних категорија су објављени у овој публикацији.

Циљ нам је да и у наредном периоду наставимо са успјешном сарадњом са УНЕСКОМ и да у Босни и Херцеговини на најбољи начин промовишемо мисију, циљеве, програме и пројекте УНЕСКА.

Биљана Чамур Веселиновић
Генерални секретар
Државна комисија за сарадњу БиХ с УНЕСКОМ

A number of events was held under the patronage of UNESCO, such as the Sarajevo Winter Festival, Biennial of Contemporary Art in Konjic, Grass Mowing Competition in Kupres, International Conference Importance of Place, Kid's Fest Sarajevo.

There are many activities and we would like to point out that our representatives participate in the work of different expert networks and bodies within UNESCO. Bosnia and Herzegovina is currently a member of the World Heritage Committee for the period 2017-2021.

To mark the 25th anniversary of membership of Bosnia and Herzegovina in UNESCO the National Commission for UNESCO had opened children's literary and art competitions whose themes were UNESCO: Education for All, and World Heritage. The selection of the best literary and art works from different age categories, are published here.

Our goal is to continue successful cooperation with UNESCO in the upcoming period and to keep promoting, in the best possible way, mission, objectives, programmes and projects of UNESCO in Bosnia and Herzegovina.

Biljana Čamur Veselinović
Secretary-General
National Commission for Cooperation between
Bosnia and Herzegovina and UNESCO

25 godina saradnje UNESCO-a i Bosne i Hercegovine

Obilježavanje 25. godišnjice učlanjenja Bosna i Hercegovine u UNESCO predstavlja izuzetno važan trenutak kako bi se podsjetili na neke od najvažnijih projekata i ostvarenja koji su obilježili ovu plodonosnu saradnju.

Desetine projekata koje je UNESCO implementirao u Bosni i Hercegovini od otvaranja kancelarije u Sarajevu 1994. godine, usmjereni su preventivno ka izgradnji mira, jačanju procesa pomirenja i unutrašnjeg dijaloga, kao i na promociji bogate kulturne raznolikosti i kulturnog nasljeđa. Na ovaj način ispunjavaju se osnovne odrednice UNESCO-vog osnivačkog statuta, a to je „Izgradnja mira u umovima ljudi”.

UNESCO-vo djelovanje je u posljednjih 25 godina raspoređeno na projekte iz svih domena djelovanja Organizacije, tako da smo imali brojne aktivnosti u oblasti obrazovanja, kulture, prirodnih i društvenih nauka kao i iz domena komunikacija i informacija.

UNESCO je imao važnu ulogu u implementaciji Daytonskog mirovnog sporazuma, jer je u period od 1996. do 2001. godine, bio zadužen za provođenje Aneksa 8, i uspostavljanje Komisije za zaštitu nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine, kroz čiji rad je formirana prva lista Nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine. Važno je naglasiti da je ovim sporazumom po prvi put, u novijoj istoriji, kulturno nasljeđe prepoznato kao važan subjekt u izgradnji mira.

The 25 Years of Cooperation of UNESCO and Bosnia and Herzegovina

Celebrating the 25th anniversary of the membership of Bosnia and Herzegovina in UNESCO represents an extremely important moment to remind us of some of the most significant projects and achievements that have marked this fruitful cooperation.

The dozens of projects implemented by UNESCO in Bosnia and Herzegovina since the opening of the office in Sarajevo in 1994 have been primarily aimed at building peace, strengthening the process of reconciliation and internal dialogue, as well as promoting rich cultural diversity and cultural heritage. This way, the basic principles of the UNESCO Founding Statute – „Building peace in the minds of people”, are being fulfilled.

In the last 25 years, UNESCO has been working on projects from all domains of activity of the Organization, so we have had numerous activities in the fields of education, culture, natural and social sciences as well as the domain of communication and information.

UNESCO has played an important role in the implementation of the Dayton Peace Agreement, since in the period 1996 – 2001, it was in charge of implementing Annex 8 and the establishment of the Commission to Preserve National Monuments of Bosnia and Herzegovina, whose work resulted in formation of the first List of National Monuments of Bosnia and Herzegovina. It is important to emphasise that this Agreement for the first time in recent history recognised cultural heritage as an important subject in building peace.

Obnovljenje su desetine škola širom Bosne i Hercegovine, pružana je tehnička pomoć u izgradnji kvalitetnog obrazovnog sistema, promovisana je uloga nauke i visokoškolskih institucija, radilo se na izgradnji kapaciteta novinara kroz promovisanje slobode izražavanja kao jedne od najvažnijih okosnica novinarskoga rada, obnovljen je veliki broj kulturnih institucija i spomenika vrijednog kulturnog nasljeđa, pružena je pomoć u promociji savremene umjetnosti. Pomoć koja je pružena u obnovi Džamije Ferhadija u Banja Luci, Saborne Crkve u Mostaru i Franjevačkog Samostana u Plehanu, je dodatno doprinijela dostizanju programskih ciljeva UNESCO-a, kao i promociji multikulturnog karaktera Bosne i Hercegovine.

Naravno vrlo teško je navesti šta je najznačajnije od svega što je UNESCO uradio u Bosni i Hercegovini, ali ipak izgradnja Starog mosta i obnova jezgre Starog grada Mostara zaslužuju posebnu pažnju. Možemo reći da je obnova Starog mosta i Starog grada Mostara kruna veoma plodonosne saradnje između UNESCO-a i Bosne i Hercegovine. Značaj Starog mosta i njegova globalna prepoznatljivost, ali i naponi koji su uloženi u njegovu izgradnju su direktno doprinijeli njegovom upisu na Listu svjetske baštine UNESCO-a, kao jedinstvenog i univerzalnog simbola suživota zajednica različite kulturne, etničke i vjerske pripadnosti, naglašavajući neograničene napore ljudske solidarnosti za mir i snažnu saradnju u suočavanju sa katastrofama. Proces obnove Starog mosta je dodatno doprinio pozicioniranju Bosne i Hercegovine kao kredibilnog partnera u polju kulture, i regionalna platforma ministara kulture Jugoistočne

Tens of schools across Bosnia and Herzegovina were rebuilt, technical assistance was provided to build a quality education system, the role of science and higher education institutions was promoted, the capacity of journalists was developed through the promotion of freedom of expression as one of the most important cornerstones of journalistic work, institutions and monuments of valuable cultural heritage were restored, assistance was provided in the promotion of contemporary art. The assistance provided in the reconstruction of the Ferhadija Mosque in Banja Luka, the Orthodox Cathedral Church in Mostar and the Franciscan Monastery in Plehan has further contributed to the achievement of UNESCO's programme objectives as well as the promotion of the multicultural character of Bosnia and Herzegovina.

Of course, it is very difficult to specify what is the most important of all that UNESCO has done in Bosnia and Herzegovina, but still the rebuilding of the Old Bridge and the reconstruction of the Old City of Mostar deserve special attention. We can say that the reconstruction of the Old Bridge and Old City of Mostar is a crown of fruitful cooperation between Bosnia and Herzegovina and UNESCO. The significance of the Old Bridge and its global recognition, as well as the efforts invested in its rebuilding have directly contributed to its inscription on the UNESCO World Heritage List, as a unique and universal symbol of coexistence of communities from diverse cultural, ethnic and religious backgrounds, underlining the unlimited efforts of human solidarity for peace and powerful cooperation in the face of overwhelming catastrophes. The process of reconstruction of the Old Bridge has further contributed to positioning of Bosnia and Herzegovina as a credible partner in the field of culture, and the regional platform of the Min-

Otvaranje Starog mosta u Mostaru 23.7.2004. godine
Inaguration of the Old Bridge 23 July 2004, photo Siniša Šešum

Evrope uspostavljena nakon završetka obnove Starog mosta 2004. godine, je jedini, još uvijek funkcionalan, mehanizam saradnje u polju kulture.

Sve ovo ne bi bilo moguće, bez razumijevanja i podrške donatora, kako zemalja tako i međunarodnih institucija, koji su uvidjevši značaj UNESCO-vog djelovanja pomogli u implementaciji velikog broja projekata. Zbog toga je veoma važno još jednom

isters of Culture of South-East Europe, established after the completion of the reconstruction of the Old Bridge in 2004, is the only still functioning mechanism of cooperation in the field of culture.

All this would not be possible without the understanding and support of donors, both individual countries and international institutions, who, having realized the importance of UNESCO's work, helped in implementation of a large number of projects. It is

naglasiti pomoć Italije, Francuske, Kraljevine Španije, Ujedinjenog Kraljevstva, Evropske unije, Finske, Kraljevine Norveške, Kraljevine Saudijske Arabije, Švicarske, Kraljevine Holandije, Njemačke, Turske, Austrije, Svjetske banke, Kneževine Luksemburg i mnogih drugih koji su pomogli obnovu Bosne i Hercegovine od 1995. godine do danas.

Naravno UNESCO u Bosni i Hercegovine ne radi sam, nego svoj rad i provođenje aktivnosti bazira na bliskoj saradnji sa Državnom komisijom za saradnju BiH sa UNESCO-m. Važno je naglasiti da uspješna saradnja UNESCO-a i zemalja članica direktno zavisi od angažmana UNESCO-vih nacionalnih komisija, i zbog toga je izuzetna saradnja sa Državnom komisijom Bosne i Hercegovine bila ključna za ostvarenje izuzetno visokih rezultata.

Iskreno se nadamo da će se u sljedećem periodu dosadašnja izuzetno uspješna saradnja samo još dodatno obogatiti i na taj način pomoći institucijama Bosne i Hercegovine u ispunjavanju svih obaveza koje proističu iz članstva u UNESCO-u, i da će ova saradnja pomoći Bosni i Hercegovini u procesu pridruživanja Evropskoj Uniji kao i dostizanju obaveza koje proističu iz provođenja Ciljeva održivoga razvoja koje je Bosna i Hercegovina preuzela potpisivanjem Agende do 2030. godine.

Siniša Šešum
Šef kancelarije
Antenna Office in Sarajevo
UNESCO Regional Bureau for
Science and Culture in Europe, Venice (Italy)

therefore important to emphasize once more the assistance of Italy, France, the Kingdom of Spain, the United Kingdom, the European Union, Finland, the Kingdom of Norway, the Kingdom of Saudi Arabia, Switzerland, the Kingdom of the Netherlands, Germany, Turkey, Austria, the World Bank, Grand Duchy of Luxembourg and many others who have helped the reconstruction of Bosnia and Herzegovina from 1995 until today.

Of course, UNESCO in Bosnia and Herzegovina has not worked alone; its work and implementation of activities are based on close cooperation with the National Commission of Bosnia and Herzegovina for UNESCO. It is important to emphasise that the successful cooperation between UNESCO and Member States directly depends on the engagement of the UNESCO National Commissions and therefore the exceptional cooperation with the National Commission of Bosnia and Herzegovina was crucial to the achievement of exceptionally high results.

We sincerely hope that in the coming period, this so far extremely successful cooperation will only be further enriched and thus help the institutions of Bosnia and Herzegovina to fulfil all the obligations arising from membership in UNESCO, and that this cooperation will help Bosnia and Herzegovina in the process of joining the European Union and fulfilling the obligations arising from the implementation of the Sustainable Development Goals that Bosnia and Herzegovina assumed by signing the 2030 Agenda.

Mr. Siniša Šešum
Head of Office
Antenna Office in Sarajevo
UNESCO Regional Bureau for
Science and Culture in Europe, Venice (Italy)

Bosna i Hercegovina članica Komiteta za svjetsku baštinu

Članstvo u Komitetu za svjetsku baštinu UNESCO predstavlja nesumnjivo izuzetnu mogućnost za dodatnu promociju jedne države na međunarodnom planu. Članstvom i učešćem u Komitetu znatno se povećava vizibilitet određene države, koja se na taj način dodatno promovira u međunarodnim odnosima. Također, izborom u Komitet za svjetsku baštinu određena država šalje snažnu poruku o značaju koji pridaje zaštiti svjetske baštine i njenom opredjeljenju za aktivno učešće u njenom promociji i zaštiti.

Komitet za svjetsku baštinu se sastoji od samo 21 države članice izabrane na mandat od četiri godine, na izborima na kojima učestvuju sve države ugovorne strane Konvencije o zaštiti svjetske baštine (193 države). Zbog svega toga, Komitet za svjetsku baštinu se smatra kao jedan od najprestižnijih, a samim tim i najtežih komiteta za izbor čitavom sistemu UN.

S obzirom na bogato iskustvo kao i značaj koji BiH pridaje obnovi i zaštiti kulturne i prirodne baštine, kao i na opredjeljenje naše zemlje da u okviru svojih mogućnosti pruži svoj konstruktivan doprinos u ovom domenu na međunarodnoj sceni, izbor BiH u Komitet za svjetsku baštinu predstavljao je jedan od

Bosnia and Herzegovina – Member of the World Heritage Committee

Membership in the UNESCO World Heritage Committee is undoubtedly a remarkable opportunity for further promotion of a state in the international arena. Membership and participation in the work of the Committee significantly increase the visibility of a state, which is thus further promoted in international relations. Also, by being elected to the World Heritage Committee, a state sends a strong message about importance it attaches to the protection of world heritage and its commitment to actively participate in its promotion and protection.

World Heritage Committee consists of 21 Member States elected for a term of four years, at the elections which involve all States Parties to the 1972 Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage (193 states). Due to all that, the World Heritage Committee is considered as one of the most prestigious, and therefore one of the most difficult committee to be elected in the whole UN system.

Considering the rich experience, as well as the importance that BiH gives to the restoration and protection of cultural and natural heritage and commitment of our country to provide its constructive contribution in this domain in the

prioriteta BiH u našim aktivnostima prema UNESCO-u, i generalno sistemu UN.

U tom smislu, Bosna i Hercegovina je isticala svoju kandidaturu za Komitet za svjetsku baštinu na izborima održanim 2009., 2011. i 2015. godine. Iako BiH tada nije uspjela da bude izabrana u Komitet, svaka od tih kandidatura bila je prilika kako za dodatnu promociju BiH u okviru UNESCO, tako i za sticanje dragocjenog iskustva za što bolju pripremu nove kandidature.

Nakon kampanje lobiranja za upis Stećaka na listu svjetske baštine, kao zajedničke serijske nominacije Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Sr-

international arena, within its possibilities, election of BiH into the World Heritage Committee represented one of the priorities of Bosnia and Herzegovina in our activities towards UNESCO, and generally the UN system.

In this regard, Bosnia and Herzegovina submitted its candidacy for the World Heritage Committee at the elections held in 2009, 2011 and 2015. Although back then BiH failed to be elected to the Committee, each of the candidacies was an opportunity for additional promotion of BiH within UNESCO, as well as for gaining valuable experience for better preparation of the new candidacy.

39. zasjedanje Generalne konferencije UNESCO-a, Pariz, 2017
39th Session of the General Conference, Paris, 2017; Photo Almir Šahović

bije i Crne Gore, koju je koordionirala BiH i koja je uspješno okončana na zasjedanju Komiteta održanom u julu 2016. godine u Istanbulu, Predsjedništvo BiH je na prijedlog Ministarstva vanjskih poslova i Ministarstva civilnih poslova BiH donijelo odluku o ponovnoj kandidaturi BiH za članstvo u Komitetu za svjetsku baštinu za period 2017-2021., na izborima koji su trebali da se održe u novembru 2017. godine u Parizu.

Kampanja lobiranja za našu kandidaturu koju je vodilo Ministarstvo vanjskih poslova BiH u uskoj saradnji sa Ministarstvom civilnih poslova BiH i Komisijom za očuvanje nacionalnih spomenika BiH je trajala godinu dana i u njoj su učestvovalе sve ambasade i diplomatske misije BiH u svijetu. Za vrijeme kampanje, ostvareno je stotine kontakata sa praktično svim zemljama ugovornim stranama Konvencije o zaštiti svjetskog nasljeđa, uz naglašavanje velikog značaja koji BiH pridaje svjetskoj baštini i našeg punog opredjeljenja za aktivan doprinos radu Komiteta.

Kao rezultat naše intenzivne kampanje, Bosna i Hercegovina je 14. 11. 2017. godine, na 21. plenarnom zasjedanju Generalne skupštine zemalja ugovornih strana Konvencije održanom u Parizu, po prvi put u svojoj historiji izabrana za članicu prestižnog Komiteta za svjetsku baštinu UNESCO. Izbor Bosne i Hercegovine u Komitet za svjetsku baštinu predstavlja veliko priznanje za BiH, te novu dodatnu priliku za promociju BiH na globalnom planu.

After lobbying campaign for the inscription of Stećci – Medieval Tombstones Graveyards on the World Heritage List, as a joint serial nomination of Bosnia and Herzegovina, Croatia, Serbia and Montenegro, which was coordinated by BiH and which was successfully completed at the Committee session held in July 2016 in Istanbul, BiH Presidency adopted a decision, at the proposal of the Ministry of Foreign Affairs and Ministry of Civil Affairs, on BiH's re-candidacy for membership in the World Heritage Committee for the period from 2017 to 2021, in elections that were supposed to be held in November 2017 in Paris.

The campaign of lobbying for candidacy, which was led by the Ministry of Foreign Affairs in close cooperation with the Ministry of Civil Affairs and the Commission to Preserve National Monuments of BiH, lasted for one year and all embassies and diplomatic missions of Bosnia and Herzegovina in the world participated in it. During the campaign, hundreds of contacts was made with practically all State Parties to the World Heritage Convention, while emphasizing the great importance that BiH gives to the World Heritage and our full commitment for active contribution to the work of the Committee.

As a result of our intensive campaign, on 14 November 2017, at the 21st plenary session of the General Assembly of States Parties to the World Heritage Convention held in Paris, for the first time in its history, Bosnia and Herzegovina

Za vrijeme svog članstva u Komitetu, BiH će promovirati jačanje dijaloga i saradnje o pitanjima svjetske baštine, kako na regionalnom, tako i na globalnom planu. BiH smatra da saradnja u domenu zaštite kulturne i prirodne baštine, može da predstavlja i snažan faktor za izgradnju i jačanje mira i stabilnosti.

Bosna i Hercegovina će se zalagati i za favoriziranje obrazovanja, regionalne i globalne saradnje u domenu priprema nominacija za upis na Listu svjetske baštine, kao i u domenu konzervacije, restauracije i zaštite svjetske baštine.

Bosna i Hercegovina je u potpunosti spremna da odgovori na sve zahtjeve učešća u radu Komiteta, kako na političko-diplomatskom, tako i ekspertskom nivou. S obzirom na specifičnost BiH i know-how koji naša zemlja ima u domenu svjetske baštine, smatramo da članstvo BiH u radu Komiteta za svjetsku baštinu može da predstavlja i značajnu dodatnu vrijednost za Komitet za svjetsku baštinu.

Almir Šahović, ambasador,
pomoćnik ministra vanjskih poslova
za multilateralne odnose

became a member of prestigious UNESCO World Heritage Committee. Election of Bosnia and Herzegovina for the World Heritage Committee represents a great recognition for Bosnia and Herzegovina, and new, additional opportunity for global promotion of BiH.

During its membership in the Committee, BiH will promote the strengthening of dialogue and cooperation on issues of world heritage both regionally and globally. Bosnia and Herzegovina believes that cooperation in the field of protection of cultural and natural heritage may represent a powerful factor for building and strengthening peace and stability.

Bosnia and Herzegovina will also advocate for favouring education, regional and global cooperation in the field of preparation of nominations for inscription on the World Heritage List, as well as in the field of conservation, restoration and protection of the world heritage. Bosnia and Herzegovina is fully prepared to respond to all demands of participation in the work of the Committee, on the political, diplomatic and expert level. Considering the specificity of BiH and know-how that our country has in the field of world heritage, we believe that our membership in the World Heritage Committee may represent a significant added value to the World Heritage Committee.

Almir Šahović, Ambassador
Assistant to the Minister of Foreign Affairs
for Multilateral Relations

Svjetska baština u Bosni i Hercegovini

Bosna i Hercegovina je notifikacijom o sukcesiji 12. jula 1993. godine preuzela Konvenciju iz 1972. godine o zaštiti svjetske kulturne i prirodne baštine.

U skladu sa Konvencijom, dužnost svake države potpisnice je prvenstveno pronalaženje, zaštita, konzervacija, popularizacija i prenošenje budućim generacijama kulturne i prirodne baštine koja se nalazi na njenoj teritoriji.

Komitet za svjetsku baštinu koji je obrazovan u okviru ove Konvencije, je ustanovio i vodi Listu svjetske baštine – spisak dobara kulturne i prirodne baštine koja imaju izuzetnu univerzalnu vrijednost u skladu sa definisanim kriterijima.

Na Listu svjetske baštine su uvrštena 3 kulturna dobra iz Bosne i Hercegovine:

- Područje Starog grada oko Starog Mosta u Mostaru – 2005. godine,
- Most Mehmed Paša Sokolovića u Višegradu – 2007. godine,
- Stećci – srednjovjekovni nadgrobni spomenici – 2016. godine.

World Heritage in Bosnia and Herzegovina

By Notification of succession on 12 July 1993, Bosnia and Herzegovina has acceded the Convention from 1972 on the Protection of the World Cultural and Natural Heritage.

In accordance to the Convention, the duty of each State Party is primarily identification, protection, conservation, presentation and transmission to future generations of the cultural and natural heritage situated in its territory.

The World Heritage Committee, which was established within this Convention, determines and manages the World Heritage List – the list of cultural and natural heritage sites, which have an outstanding universal value in accordance with defined criteria.

Three cultural properties from Bosnia and Herzegovina are inscribed on the World Heritage List:

- Old Bridge Area of the Old City of Mostar – 2005,
- Mehmed Paša Sokolović Bridge in Višegrad – 2007,
- Stećci – Medieval Tombstones Graveyards – 2016.

Na inventaru dobara koje Bosna i Hercegovina namjerava da kandiduje za upis na Listu svjetske baštine – Tentativnoj listi Bosne i Hercegovine se nalazi 9 dobara:

1. Prirodno-graditeljska cjelina Jajca
2. Sarajevo – jedinstveni simbol univerzalne multikulturalnosti – trajno otvoreni grad
3. Istorijsko urbano područje Počitelj
4. Prirodno i urbano područje Blagaj
5. Prirodno i istorijsko područje Blidinje
6. Prirodno i istorijsko područje Stolac
7. Pećina Vjetrenica
8. Prašuma Perućica
9. Jevrejsko groblje u Sarajevu.

The inventory of the cultural and natural heritage – the Tentative List, which Bosnia and Herzegovina intends to nominate for inscription on the World Heritage List, contains 9 properties:

1. The natural and architectural ensemble of Jajce
2. Sarajevo – unique symbol of universal multiculture – continual open city
3. The historic urban site of Počitelj
4. The natural and architectural ensemble of Blagaj
5. Natural and architectural ensemble of Blidinje
6. Natural and architectural ensemble of Stolac
7. Vjetrenica Cave
8. Strict Nature Reserve – Primeval forest „Perućica”
9. Jewish cemetery in Sarajevo.

PODRUČJE STAROG MOSTA STAROG GRADA MOSTARA

Mostar, grad sa unikatnom lokacijom na obalama rijeke Neretve, reprezentuje mjesto gdje se spajaju različite civilizacije.

Sredina XVI vijeka predstavlja najznačajniji period za razvoj historijske jezgre Mostara. To je period vrhunca Otomanskog carstva i vrijeme gradnje Starog mosta. Kasnije, austro-ugarska okupacija igra najvažniju ulogu u transformaciji grada i njegove jezgre. Iako su ova dva historijska perioda sa različitim kulturnim karakteristikama dali značaj Starom gradu Mostaru, najznačajnija struktura je uvijek bio Stari most izgrađen 1566. godine.

Stari Most u Mostaru/Old Bridge in Mostar;
Photo Robert Stergar

OLD BRIDGE AREA OF THE OLD CITY OF MOSTAR

Mostar, a city with a unique location on the banks of the Neretva River, represents a place where different civilisations are joined together.

The middle of the sixteenth century is the most important period for the development of the historical centre of Mostar. This is the peak period of the Ottoman Empire and the period of construction of the Old Bridge. Afterwards, the Austro-Hungarian occupation plays the most important role in the transformation of the city and its core. Although these two historical periods, with different cultural characteristics, gave character to the Old Town Mostar, the most important structure has always been the Old Bridge, built in 1566.

Mostar is harmonious combination of nature and architecture that uses local materials and special architecture technology of local craftsmen. Historical part of Mostar is the result of interaction between the natural phenomena and human creativity through the long historical period. Cultural and historical value of the Old Town Mostar represents urban agglomeration formed in the sixteenth century around the Old Bridge – technological wonder of its time – in total harmony with the natural structure of the Neretva River. The presence of central European

Mostar baštini harmoničan spoj prirode, arhitekture koja upotrebljava lokalne materiale i posebnu tehnologiju graditeljstva domaćih majstora. Historijski dio Mostara je rezultat interakcije između prirodne fenomene i ljudske kreativnosti kroz dug historijski period. Kulturna i historijska vrijednost Starog grada Mostara predstavlja urbanu aglomeraciju formiranu u XVI vijeku oko Starog mosta – tehnološko čudo svoga vremena – u totalnoj harmoniji sa prirodnom strukturom rijeke Neretve. Prisutnost srednjoevropskog urbanog koncepta sa kraja XIX vijeka daje historijskom centru Mostara posebnu vrijednost.

U toku ratnih dejstava, stara jezgra Mostara pretrpila je razaranje i velika oštećenja. Posebno bolno je bilo rušenje Starog mosta. Odmah po prestanku ratnih dejstava pokrenute su aktivnosti na obnovi. Naravno, fokus obnove je bio na Starom mostu. Taj projekat je bio pod posebnom pažnjom i od njega je zavisio odgovor World Heritage Centre-a i Odluka o upisu na Listu svjetske baštine.

Rekonstrukcija Starog mosta Mostaru, izgrađenog 1566. godine, srušenog 9. novembra 1993. godine, predstavljala je internacionalni projekt, jedan je od najvećih i najvrijednijih projekata posljednjih nekoliko desetljeća pod pokroviteljstvom UNESCO-a u Evropi.

urban concept from the late nineteenth century gave the special value to the historical centre of Mostar.

During the war, the Old Town Mostar suffered the destruction and severe damage. Demolition of the Old Bridge was particularly painful. The reconstruction activities were initiated immediately after the cessation of war. Of course, the focus of reconstruction was on the Old Bridge. That project was under particular attention and the World Heritage Committee's decision and the inscription on the World Heritage List depended on it.

The reconstruction of the Old Bridge Mostar, built in 1566, and demolished on 9 November 1993, represented the international project, one of the largest and most valuable projects in recent decades sponsored by UNESCO in Europe.

Works on the reconstruction of the Bridge started on 29 September 1997, by retrieving the first stone from arch of the Bridge from the Neretva River. Reconstruction was completed in 2004. By the Decision of WHC in Durban (South Africa), the THE OLD BRIDGE AREA OF THE OLD CITY OF MOSTAR was inscribed on the World Heritage List on 15 July 2005, thus Mostar became the first city in Bosnia and Herzegovina with the property of world importance.

The Old Bridge area with towers in the Centre of the Old City of Mostar was protected as the central zone with the first contact zone which directly gravitates to it.

Radovi na rekonstrukciji mosta počeli su 29. septembra 1997. godine, vađenjem prvog kamena luka mosta iz korita rijeke Neretve. Rekonstrukcija mosta završena je 2004. godine. Odlukom WHC-a u Durbanu (Južnoafrička Republika) 15. 07. 2005. godine PODRUČJE STAROG MOSTA STAROG GRADA MOSTARA upisano je na UNESCO Listu svjetske baštine, čime je Mostar postao prva destinacija u BiH koja je stekla epitet svjetske važnosti.

Zaštićeno je područje Starog mosta s kulama u jezgri Starog grada Mostara kao centralna zona sa prvom kontakt zonom koja joj neposredno gravitira.

Urbanitet, prostorna matrica, kompozicija i graditeljska vrijednost pojedinačnih objekata u ovim zonama definišu cijeli grad i u sebi prelamaju sve vremenske i kulturološke uticaje. Osnovu kulturnog kontinuiteta predstavljaju univerzalni sintezni fenomeni života – most i njegove kule, religijski kompleks, stambene zone, mahale, njive, kuće, čaršija, njen javni život i voda. Strme i nepristupačne obale Neretve u ovom dijelu grada dopuštaju uživanje u dopadljivosti pejzaža, određuju strukturu grada i na taj način formira ulice i pozicije objekata.

U period nakon proglašenja „Područja Starog mosta Starog grada Mostara” na UNESCO-vim dobrom svjetske baštine, Zavod za zaštitu spomenika vodi stalnu borbu na očuvanju univerzalne vrijednosti u saradnji sa Agencijom „Stari grad” i Federalnim institucijama.

Stari Most u Mostaru/Old Bridge in Mostar;
Photo Robert Stergar

Urbanity, spatial matrix, composition and architectural value of individual objects in these zones define the whole city and refract all historical and cultural influences. The basis of cultural continuity is universal synthesis phenomena of life – the Bridge and its towers, religious complex, residential zone, settlements, fields, houses, bazaar, its public life and water. The steep and inaccessible banks of Neretva in this part of the town allow for enjoying the attractiveness of landscape, determine the structure of the city and in that way form streets and positions of objects. In the period after the proclamation of „The Old Bridge Area of the Old City of Mostar” as the UNESCO’s World Heritage site, the Institute for Protection of Monuments in cooperation with the Agency „Stari grad” and other federal institutions continually endeavours to preserve its universal value.

Nakon početnih problema, građani Mostara su se navikli na stroge uslove i komplikovanje procedure za ishodovanje određenih saglasnosti za djelovanje u prostoru nacionalnog spomenika. Za očekivati je da će u narednom period posao na zaštiti uveliko zavisiti od stepena održavanja dostignutog nivoa sa mnogo manje teških intervencija u prostoru. Nakon borbe sa bespravnom i neadekvatnom gradnjom fokus će se neminovno prebaciti na veliku frekvenciju posjetitelja i opterećenja koje nosi sa sobom veliki pritisak na relativno malo područje zaštićene zone.

Robert Stergar, dia

After initial problems, citizens of Mostar got used to the strict conditions and complicated procedures for obtaining specific consent to act in the area of the National Monument. It is expected that, in the coming period, work on protection will largely depend on the degree of maintenance of the achieved level with much less severe interventions in the area. After the struggle with illegal and inadequate building, the focus will inevitably shift to a high frequency of visitors and problems carried by a large pressure to relatively small area of the protected zone.

Robert Stergar, dia

МОСТ МЕХМЕД ПАШЕ СОКОЛОВИЋА У ВИШЕГРАДУ

Мост преко Дрине (Мост Мехмед паше Соколовића) у Вишеграду саграђен је у времену од 1571. до 1577. године по жељи и наредби Мехмед паше Соколовића, а према нацртима мимара Синана. Задужбинар

MEHMED PASHA SOKOLOVIC BRIDGE IN VIŠEGRAD

The Bridge on the Drina (Mehmed pasha Sokolovic Bridge) in Višegrad was built between 1571 and 1577, upon wish and order of Mehmed paša Sokolović, and according to the drawings of one of the greatest architects of the

Мост Мехмед-паше Соколовића у Вишеграду
Mehmed Pasa Sokolović Bridge in Višegrad
Photo Milijana Okilj

Мехмед паша Соколовић рођен је 1505. у селу Соколовићима близу касабе Рудо, у вишеградском кадилуку. Мост је главни симбол Вишеграда и цијелог региона и ремек дјело мостоградње. Најстарији документи у вези са мостом су о експропријацији земљишта потребног за његово грађење (Сицил вишеградског кадилука). Мост није изграђен на неком произвољно одабраном мјесту већ на мјесту на којем је прелазак Дрине служио државној економији и стратегији проширења царства.¹ Јединственост вишеградског моста углавном је у његовом облику – нагло савијена конструкција, која се састоји од дијела са једанаест лукова што премошћују Дрину и рампе са четири лука, помоћу којих се мост под правим углом спаја са лијевом обалом, пратећи положај земљишта. Изнад лукова читавом дужином моста протеже се у камену профилисани вијенац, изнад кога је ограда. Изнад шестог стуба налазе се са обје стране проширења. Са десне стране је камено платно у чијој ниши су двије плоче са натписом. Горњи старији натпис исписан је 1571/72, а доњи 1577/78. године. Мост је дугачак преко 180 метара, а ширина коловоза износи око 6,00 метара. За Балкан су од посебног значаја мостови из времена Отоманске империје. Један од најрепрезентативнијих примјера је управо вишеградски мост, који

¹ Čelić Dž, Mujezinović M, Stari mostovi u Bosni i Hercegovini, Sarajevo 1969. 141

time Koca Mimar Sinan. The patron Mehmed Paša Sokolović was born in 1505 in the village Sokolovići near a small town Rudo in Višegrad kadiluk. The Bridge is the main symbol of Višegrad and the entire region and masterpiece of bridge building. The oldest written document is about expropriation of land for bridge building (Sidzil Višegrad's qadaa). The Bridge was not built at a randomly chosen spot, but at the point where Drina crossing was of importance for the state economy and empire expansion strategy.¹ The uniqueness of the Višegrad bridge is associated largely with its form - a geniculate structure composed of a section with eleven arches spanning the Drina, and a four - arched ramp by means of which the bridge takes a right angle to join the left bank, following the lie of the land. Above the arches, at the all length of the bridge, is a molded limestone cornice. Above the cornice is fence of bridge. Above the sixth pillar is enlargement of the both sides of bridge. Off the right side is stone wall with niche, where two tabulas with inscription are. The overhead, latest inscription is from 1571/72, lower inscription is from 1577/78. It is over 180 meters long and the width of the road over the bridge is 6.00 m. The bridges from the Ottoman Empire epoch are of particular significance for the Balkans. The bridge of Višegrad is one of the most representative examples. It enchants by superb

¹ Čelić Dž, Mujezinović M, Stari mostovi u Bosni i Hercegovini, Sarajevo 1969. 141

задивљује маестралним радом, квалитетом и материјалима, конструктивним детаљима, пропорцијама и композицијом.

У свом вишегодишњем постојању мост је претрпио многа искушења, рушења и поправке, а највеће: рушење једног свода у

construction skills, its quality and materials applied, construction details, proportions and composition.

Throughout its long existence, the Bridge has suffered many temptations, damages and repairs, the most significant of which were: collapse of

Мост Мехмед-паше Соколовића у Вишеграду
Mehmed Pasa Sokolović Bridge in Višegrad
Photo Milijana Okilj

средњем вијеку, једну поправку 1873. године, утицаје катастрофално велике воде 1896. године – када је у цјелини био под водом, 1914. године – када су била срушена два ријечна стуба и одговарајући сводови, а 1943. године – минирањем су страдала четири ријечна стуба и њима припадајуће конструкције сводова. Под заштитом је од 1951. године. Мост Мехмед паше Соколовића уписан је на Листу свјетске баштине 2007. године на основу критеријумима (ii) и (iv).²

Чињеница да је мост задужбина једног од највећих државника тога времена, великог везира Мехмед паше Соколовића и дјело једног од највећих градитеља свјетске историје грађења, као и да је био тема писања Иве Андрића који је његово име извукао из анонимности и учинио га доступним житељима планете, даје овом објекту изванредну, непоновљиву и јединствену вриједност. Најсликовитији опис изгледа и доживљаја моста, његовог значаја и утицаја на развој живота Вишеграда, како свакодневни тако и кроз историју дао је Иво Андрић у роману, за који је добио Нобелову награду, На Дрини ћуприја:

...На том месту где Дрина избија целом тежином своје водене масе, зелене и

one vault in the Middle Ages, the 1873 repair, the impacts of the disastrously high water level of 1896, when it was completely overflowed, 1914 – when two piers with their vaults were destroyed, and in 1943 – four piers and vault constructions belonging to them were demolished in mining.

The Bridge has been under legal protection since 1951. The Mehmed Pasha Sokolović Bridge in Višegrad was inscribed on the UNESCO World Heritage List in 2007. under criteria (ii) and (iv).²

Outstanding, unique and unparalleled value of this property comes from the facts that the Bridge is a legacy of one of the greatest statesmen of the time, the grand vizier Mehmed paša Sokolović, who was born near Višegrad, an achievement of one of the greatest architects in the world history of building, and also the focus of attention of Ivo Andrić's writing who took its name out of anonymity and made it known to the entire planet.

This is how Ivo Andrić describes the bridge in his Nobel Prize awarded novel, the Bridge on the Drina. This is also considered a most striking description of appearance and experience of Bridge, its significance and influence to the development of everyday living in Višegrad through history.

„...Here, where the Drina flows with the whole force of its green and foaming waters from

² Decision No. 31 COM 8B.34 of the UNESCO World Heritage Committee (2007)

² Decision No. 31 COM 8B.34 of the UNESCO World Heritage Committee (2007)

запењене, из привидно затвореног склопа
црних и стрмих планина, стоји велики и
складно срезани мост од камена...

...Касаба је живела од моста и расла из њега
као из свога неуништивног корена...

...На мосту и његовој капији, око њега и
у вези са њим, тече и развија се као што
ћемо видети, живот човека из касабе. У
свима причањима о личним, породичним и
заједничким доживљајима, могу се увек чути
речи „на ћуприји”... ³

*the apparently closed mass of the dark steep
mountains, stands a great clean-cut stone bridge
with eleven wide sweeping arches....*

...The town grew out of bridge as if from an
imperishable root...

... *On the bridge and its kapia, about it or in
connection with it, flowed and developed, as we
shall see, the life of the townsmen. In all tales
about personal, family or public events the word
`on the bridge` could always be heard.”* ³

Др Милијана Окиљ

Milijana Okilj, PhD

³ Иво Андрић, На Дрини Ћуприја, више издања

³ Ivo Andrić, The Bridge on the Drina, many editions

УПИС СТЕЋАКА НА ЛИСТУ СВЈЕТСКЕ БАШТИНЕ УНЕСКА

Министарство цивилних послова Босне и Херцеговине, Државна комисија за сарадњу БиХ с УНЕСКОМ, Комисија за очување националних споменика БиХ, Министарство културе, спорта и медија Црне Горе, Министарство културе Републике Хрватске и Министарство културе Републике Србије на основу Писма намјере потписаног у Сарајеву 1.11.2009. покренули су активности у вези са заједничким припремама и имплементацијом пројекта „Номинација стећака - средњовјековних надгробних споменика – за упис на Листу свјетске културне баштине УНЕСКА”.

На простору Босне и Херцеговине налази се највећи број до сад регистрованих стећака, око 60.000. У Хрватској, посебно у њеним јужним крајевима, затим у Далмацији и Лици, има их око 4.400; у Црној Гори око 3.500 и у Србији око 4.100. Прва фаза пројекта завршена је уписом стећака на Тентативну листу 2011. године. Након тога започела је друга фаза пројекта која је подразумијевала рад на изради Номинационог досијеа и Плана управљања за номиноване некрополе стећака.

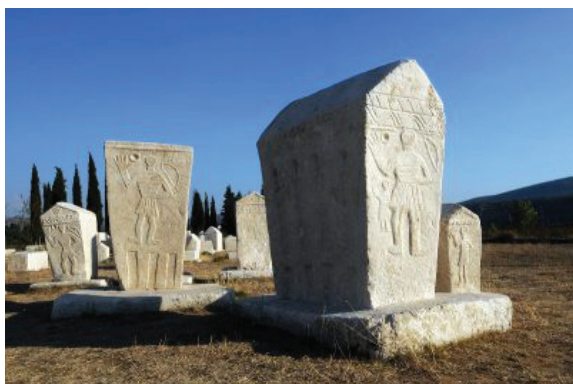
INSCRIPTION OF STEĆCI ON THE UNESCO WORLD HERITAGE LIST

On the basis of the Letter of Intent, signed in Sarajevo on 1 November 2009, Ministry of Civil Affairs of Bosnia and Herzegovina, National Commission for Cooperation between Bosnia and Herzegovina and UNESCO, the Commission to Preserve National Monuments of Bosnia and Herzegovina, Ministry of Culture, Sport and Media of Montenegro, Ministry of Culture of the Republic of Croatia, and Ministry of Culture of the Republic of Serbia initiated activities on the joint preparation and implementation of the project "Nomination of Stećci - Medieval Tombstones - for inscription on the UNESCO World Cultural Heritage List".

The highest number of so far registered tombstones, about 60,000 of them, is on the territory of Bosnia and Herzegovina. There are about 4,400 of them in Croatia, especially in its southern regions, and in Dalmatia and Lika; about 3,500 of them in Montenegro and 4,100 in Serbia. The first stage of the project was completed by inclusion of Stećci on the Tentative List in 2011. After that the second stage of the project started, which included work on the preparation of Nomination File and Management Plan for nominated necropolises with stećci.

На том пројекту, с обзиром на његову комплексност и дужину трајања, остварена је мултидисциплинарна сарадња надлежних министарстава за културу, завода за заштиту културног наслеђа, општина, Комисије за очување националних споменика БиХ и Државне комисија за сарадњу БиХ с УНЕСКОМ. Изузетна сарадња остварена је и на међудржавном нивоу, те са Канцеларијом УНЕСКА у Сарајеву. Од самог почетка пројекта у њега су укључене и јединице локалне самоуправе: општине и градови, чиме се добило на подизању свијести у локалним заједницама о вриједности културног наслеђа и потреби његове заштите.

Номинациони фајл званично је, у име све четири државе, Центру за свјетску баштину доставила БиХ у јануару 2015. године, а у

Некропола са стећцима Радимља, Столац
Necropolis with stećci Radimlja, Stolac

Given the complexity and length of this project, a multidisciplinary cooperation was achieved between the competent ministries for culture, institutes for protection of cultural heritage, municipalities, Commission to Preserve National Monuments of Bosnia and Herzegovina and National Commission for Cooperation between Bosnia and Herzegovina and UNESCO. Excellent cooperation was also achieved on the international level, and with the UNESCO Antenna Office in Sarajevo. Local self-governance units, municipalities and cities were included in the project from the very beginning, which helped to raise awareness in the local communities about the value of cultural heritage and the need for its protection.

Bosnia and Herzegovina, on behalf of all four states, officially submitted the Nomination File to the World Heritage Centre in January 2015, and the visit of ICOMOS experts for technical evaluation followed in September 2015. The most important event in the process of inscription of Stećci or Mramorovi (marbles) on the UNESCO World Heritage List was the 40th session of the World Heritage Committee, which was held from 10 to 20 July 2016 in Istanbul, Turkey. The Decision on inscription of Stećci - Medieval Tombstones Graveyards on the World Heritage List was adopted by consensus of all Member States of the Committee, which consisted of: Angola, Azerbaijan, Burkina Faso, Croatia,

септембру мјесецу 2015. године услиједила је посјета експерата ICOMOS-а ради техничке евалуације. Најважнији догађај у процесу уписа стећака или мраморова на Листу свјетске баштине УНЕСКО-а је 40. засједање Комитета за свјетску баштину, које је одржано од 10. до 20. јула 2016. у Истанбулу у Турској. Одлука о упису стећака на Листу свјетске баштине донесена је консензусом

Cuba, Finland, Indonesia, Jamaica, Kazakhstan, Kuwait, Lebanon, Peru, Philippines, Poland, Portugal, Republic of Korea, Tunisia, Turkey, Vietnam, United Republic of Tanzania and Zimbabwe. Stećci were inscribed under criteria III and criteria VI. Stećci were inscribed on the World Heritage List because of their unique and universal value and other specific characteristics. Also, Member States of the Committee recognized

Некропола са стећцима Ченгића бара, Калиновик
Necropolis with stećci Čengića bara, Kalinovik
Photo Adnan Šahbaz

држава-чланица Комитета којег су чиниле: Ангола, Азербејџан, Буркина Фасо, Хрватска, Куба, Финска, Индонезија, Јамајка, Казахстан, Кувајт, Либан, Перу, Филипини, Пољска, Португал, Република Кореја, Тунис, Турска, Вијетнам, Уједињена Република Танзанија и Зимбабве. Стећци су уписани под критеријумом III и критеријумом VI. На Листу свјетске баштине стећци су уписани због њихове јединствене и универзалне вриједности и других специфичних карактеристика. Такође, државе чланице Комитета препознале су изузетну регионалну сарадњу која је остварена између четири државе у раду на овом пројекту и у својим обраћањима поздравили такав приступ и чињеницу да је и тим пројектом показано да култура не познаје границе, да култура гради мостове међу народима и да је прави путоказ за просперитетну будућност.

Одлуком Комитета за свјетску баштину, на Листу свјетске баштине уписано је 28 некропола. Из Босне и Херцеговине уписано је 20 некропола, и то су: Радимља, Столац; Грчка главица у селу Бискуп, Коњиц; Мацуље, Нови Травник; Дуго поље на Блидињу, Јабланица; Бијача, Љубушки; Оловци, Кладан; Мрамор у Мусићима, Олово; Кучарин у Хранчићима, Горажде; Бољуни, Столац; Долови у селу Умољани, Трново и Равањска Врата, Купрес, у Федерацији Босни и Херцеговини, те

the extraordinary regional cooperation that was achieved between the four states during this project and in their speeches they welcomed this approach and the fact that this project also shows that the culture knows no boundaries, that the culture builds bridges between nations and that it is a real pathway for a prosperous future.

By the Decision of the World Heritage Committee, 28 necropolises with stećci were inscribed on the World Heritage List, out of which 20 necropolises from Bosnia and Herzegovina: Radimlja, Stolac; Grčakglavica in village Biskup, Konjic; Maculje, Novi Travnik; Dugopolje in Blidinje, Jablanica; Bijača, Ljubuški; Olovci, Kladanj; Mramor in Musići, Olovo; Kučarin in Hrančići, Goražde; Boljuni, Stolac; Dolovi in village Umoljani, Trnovo; and Ravanjska Vrata, Kupres, in the Federation of Bosnia and Herzegovina, and Luburića polje, Sokolac; Potkuk in Bitunja, Berković; Bečani, Šeković; Mramor in Vrbica, Foča; Čengića Bara, Kalinovik; Kalufi in Krekovi, Nevesinje; Borak in village Burati, Rogatica; Gvozno near Kalinovik; and Grebnice, Radmilovića Dubrava near Bileća, in the Republic of Srpska.

From the Republic of Croatia 2 necropolises were inscribed: Velika and Mala Crljivica, CistaVelika and Dubravka/St. Barbara, Konavle. Three necropolises were inscribed from Montenegro: Grčko groblje, Žabljak; Bara Žugića, Žabljak; and Grčko Groblje, Plužine, while 3 necropolises

Лубурића поље, Соколац; Поткук у Битуњи, Берковићи; Бечани, Шековићи; Мрамор у Врбици, Фоча; Ченгића Бара, Калиновик; Калуфи у Крековима, Невесиње; Борак у селу Бурати, Рогатица; Гвозно код Калиновика и Гребнице, Радмилевића Дубрава код Билеће, у Републици Српској.

Из Републике Хрватске уписане су двије некрополе: Велика и Мала Црљивица, Циста Велика и Дубравка/св. Барбара, Конавле. Из Црне Горе уписане су три некрополе: Грчко гробље, Жабљак; Бара Жугића, Жабљак и Грчко гробље, Плужине, док су из Републике Србије уписане три некрополе: Мраморје, Перућац, Бајина Башта; Мраморје, Раститиште, Бајина Башта и Грчко гробље, Хрта, Пријепоље.

Успјешан заједнички рад и сарадња четири државе настављена је и касније путем рада Међудржавног координационог одбора који је успостављен ради имплементације Плана управљања и Одлуке Комитета за свјетску баштину. Такође, потребне управљачке структуре су успостављене и у свакој држави, у складу с генералним Планом управљања. С циљем промоције стећака организовано је више изложби и других прикладних манифестација, како у Босни и Херцеговини, тако и у свијету, те је успостављена веб страница www.steccihw.org.

Некропола са стећцима Дуго поље, Блидиње
Necropolis with stećci Dugo Polje, Blidinje

were inscribed from the Republic of Serbia: Mramorje, Perućac, Bajina Bašta; Mramorje, Rastište, Bajina Bašta; and Grčko groblje, Hrta, Prijepolje.

Successful joint work and cooperation between the four countries has also been continued through the work of the International Coordinating Committee, which was established in order to implement the Management Plan and the Decision of the World Heritage Committee. In accordance with the Management Plan, necessary management structures are also established in each of the states. Several exhibitions and other relevant events were organized in order to promote Stećci in Bosnia and Herzegovina, as well as in the world, and web page www.steccihw.org has been established.

Уписом стећака на Листу свјетске баштине заштићени су стећци или мраморови као посебан феномен на нашим просторима, а посебно и највише у Босни и Херцеговини. Самим тим штите се и све друге некрополе, а обавеза је надлежних органа из свих држава, од највишег нивоа власти до локалних заједница, да раде на њиховом очувању, да се обезбједи боља приступачност и боља промоција истих. Упис стећака је изузетан успјех, којим је крунисан шестогодишњи рад великог броја експерата и других актера из све четири државе: Босне и Херцеговине, Хрватске, Црне Горе и Србије, који су уложили огромну енергију и посвећеност овом пројекту, чиме је дат велики допринос помирењу и јачању повјерења међу народима и државама са чијих територија су номиноване некрополе са стећцима/мраморовима и уписане на Листу свјетске баштине УНЕСКА.

Мр Слободан Наградић,
директор Републичког завода
за заштиту културно-историјског
и природног наслеђа

With the inscription on the World Heritage List Stećci or Mramorovi are protected as a special phenomenon in our region, particularly in Bosnia and Herzegovina. Therefore, all other necropolises are protected as well, and the obligation of competent authorities from all countries, from the highest levels of government to local communities, is to work on their preservation, and to provide better accessibility and promotion. Inscription of Stećci is remarkable success, which is the crown of six-year work of a large number of experts from all four countries: Bosnia and Herzegovina, Croatia, Montenegro and Serbia. Relevant stakeholders for all four states have invested enormous energy and commitment to this project, thus giving a great contribution to reconciliation and strengthening of trust among nations and countries on whose territories are located the necropolises with Stećci inscribed on the UNESCO World Heritage List.

Slobodan Nagradić, MA
Director of the Institute
for Protection of Cultural, Historical and
Natural Heritage

Nematerijalna kulturna baština u Bosni i Hercegovini

Bosna i Hercegovina je ratifikovala Konvenciju o očuvanju nematerijalne kulturne baštine 23. februara 2009. godine, te su, u skladu sa obavezama prema Konvenciji preduzete aktivnosti na očuvanju nematerijalne baštine i izradi inventara nematerijalne kulturne baštine u BiH. Nadležna entitetska ministarstva su imenovala eksperte koji su evidentirali nematerijalnu baštinu u BiH. Kako je definisano Konvencijom o očuvanju nematerijalne kulturne baštine, „Nematerijalna kulturna baština” označava prakse, izvedbe, izraze, znanje, vještine, kao i povezane instrumente, objekte, artefakta i kulturne prostore, koje zajednice, grupe i u nekim slučajevima, pojedinci, priznaju kao dio svoje kulturne baštine. Imenovani entitetski eksperti su u saradnji sa kustosima-etnologima iz različitih muzeja, predstavnicima akademske zajednice i nevladinog sektora sačinili preliminarne entitetske liste nematerijalne kulturne baštine, u skladu sa svojom nadležnošću Federalno ministarstvo kulture i sporta je listu dostavilo na dopunu nadležnim kantonalnim ministarstvima. Objedinjene entitetske preliminarne liste nematerijalne kulturne baštine čine Preliminarnu listu nematerijalne kulturne baštine u BiH.

Intangible Heritage in Bosnia and Herzegovina

Bosnia and Herzegovina ratified the Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage on 23 February 2009, and therefore, in accordance with obligations towards the Convention, actions have been taken in order to preserve intangible heritage and to prepare an inventory of intangible cultural heritage in Bosnia and Herzegovina. Competent entity ministries appointed experts who recorded intangible heritage in Bosnia and Herzegovina. As defined in the Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage, the „intangible cultural heritage” means practices, representations, expressions, knowledge, skills, as well as associated instruments, objects, artefacts and cultural areas which are acknowledged, by community, groups and, in some cases, by individuals, as a part of their cultural heritage. Designated entity experts, in collaboration with curators-ethnologists from various museums, academia and non-governmental sector drafted preliminary Entity lists of intangible cultural heritage, and, in accordance with its jurisdiction, Federal Ministry of Culture and Sport submitted the list to competent cantonal ministries for supplementation. Unified entity preliminary lists of intangible cultural heritage make the Preliminary List of Intangible Cultural Heritage in Bosnia and Herzegovina.

Na Preliminarnoj listi nematerijalne kulturne baštine u BiH se nalaze:

1. Konjičko drvorezbarstvo
2. Potkivanje jaja u Kruševu
3. Umijeće izrade čipke-kera
4. Hodočašće na Ajvatovicu, Prusac
5. Hodočašće sv. Ivi, Podmilačje
6. Izrada grnčarije u Liješevu
7. Običaj natjecanja u košenju trave na Kupresu
8. Ganga – polifoni oblik ruralne tradicije
9. Umijeće izvođenja sevdalinke – muzičko-poetskog oblika gradske muzičke tradicije
10. Umijeće gradnje i sviranja muzičkog instrumenta karaduzen
11. Polifoni oblik pjevanja „u tri” u Usori
12. Skokovi sa Starog mosta u Mostaru
13. Pjevanje uz gusle, gusle, guslarsko pjevanje i usmeno predanje – epska narodna poezija
14. Zmijanjski vez
15. Krsna slava
16. Branje trave ive na Ozrenu
17. Kovači Mrkonjić Grada
18. Paljenje žežnice
19. Nevesinjska olimpijada
20. Osačanski jezik
21. Tradicija uzgoja konja lipicanera
22. Paljenje lila
23. Masla
24. Vidovdanska olimpijada
25. Gusto kolo
26. Banjalučki ćevap.

In the Preliminary List of Intangible Cultural Heritage in Bosnia and Herzegovina there are:

1. Konjic Woodcarving
2. Egg Shoeing in Kruševo
3. Art of Lace Making „Kera”
4. Pilgrimage to Ajvatovica – Prusac
5. Pilgrimage to St. John – Podmilačje
6. Pottery Making in Liješevo
7. Grass Mowing Competition Custom in Kupres
8. Ganga, polyphonic form of rural tradition
9. Art of Performing Sevdalinka, musical and poetic form of urban music tradition
10. Art of Construction and Playing of Karaduzen Musical Instrument
11. Polyphonic Form of Singing „In Three” in Usora
12. Diving from the Old Bridge in Mostar
13. Singing accompanied by Gusle, Gusle, Gusle Singing and Oral Tradition - national epic poetry
14. Zmijanje Embroidery
15. The Patron Saint
16. Picking of Iva Grass on Ozren Mountain
17. Blacksmiths from Mrkonjić Grad
18. The Burning of Žežnica (charcoal)
19. Nevesinje Olympics
20. Language of Builders from Osat
21. Traditions of Breeding Lipizzan Horses
22. Bonfire (lile)
23. Masla (Patron Saint of the village)
24. Vidovdan Olympics
25. Gusto kolo (traditional dance)
26. Banja Luka Cevap (minced meat formed into small rolls and grilled)

Preliminarna lista otvorena je za dopune sa novim elementima, a uvrštenost elementa na Preliminarnu listu je preduslov da se element nominuje za upis na UNESCO Reprezentativnu listu nematerijalne kulturne baštine čovječanstva.

Kao prvi element iz BiH na Reprezentativnu listu nematerijalne kulturne baštine čovječanstva upisan je 2014. godine Zmijanjski vez, zatim Konjičko drvorezbarstvo 2017. godine, i Branje trave ive na Ozrenu 2018. godine.

UNESCO-u je takođe dostavljena i nominacija elementa „Običaj košenja trave na Kupresu” koja će biti razmatrana za upis 2020. godine.

Preliminary list is open to addition of new elements, and inclusion on the Preliminary list is a prerequisite for the nomination of an element for inscription on the UNESCO Representative List of Intangible Cultural Heritage of Humanity.

As the first element from Bosnia and Herzegovina, the Zmijanje embroidery was inscribed on the Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity in 2014, followed by the inscription of the Konjic Woodcarving in 2017, and Picking of Iva Grass on Ozren Mountain in 2018.

The nomination of the element „Grass Mowing Competition Custom in Kupres” has been also submitted to UNESCO and it will be considered for inscription in 2020.

ЗМИЈАЊСКИ ВЕЗ

Змијањски вез је засигурно један од најспецифичнијих и најкарактеристичнијих везова са простора Босне и Херцеговине. Специфичност овог веза се огледа у томе што су богатство орнамената, техника израде и колорит јединствени и посебни у односу на друге везове у Босни и Херцеговини. По својој специфичности Змијањски вез се издваја не само у односу на сусједне области већ и на сами центри и западни Балкан. Специфичност Змијањског веза манифестује се у усклађености, хармонији и стилској перфекцији геометријских орнамената укомпонованих са тамноплавим односно чивитли колоритом. За разлику од других крајева Босне и Херцеговине гдје је вез представљен у четири или двије боје, на Змијању је приказан у тамноплавој боји.

Сложене орнаменталне композиције Змијањског веза специфичне су по томе што у временском периоду од средине 19. вијека па до данас нису поједностављиване у једноставније орнаменталне композиције у изради, а карактеришу их мотиви родног крста, јабуке и гране.

Технике, вјештине и умијећа у изради Змијањског веза са изворног простора – села

ZMIJANJE EMBROIDERY

Zmijanje embroidery is certainly one of the most specific and most characteristic embroideries from the area of Bosnia and Herzegovina. The specificity of this embroidery is reflected in the fact that the richness of the ornaments, the technique of making and colours are unique and special in comparison to other embroideries in Bosnia and Herzegovina. By its specificity, Zmijanje embroidery stands out not only in relation to neighbouring areas, but also to the Central and Western Balkans. Specificity of Zmijanje embroidery is manifested in coordination, harmony and stylistic perfection of geometric ornaments combined with the dark blue colour. Unlike other parts of Bosnia and Herzegovina, where the embroidery is presented in four or two colours, in Zmijanje is presented in dark blue colour.

Complex ornamental compositions of Zmijanje embroidery are specific because, in the period from the mid-19th century until today, they were not simplified in creation, and they are characterized by motifs of native baptism, apple and branch.

Techniques, skills and abilities in making Zmijanje embroidery from the original area – Villages Čadevica, Sitnica, Dubica, Stričići,

Змијањски вез
Zmijanje Embroidery

Чађевица, Ситница, Дубица, Стричићи, Лусићи, Локвари, Дујаковци, Доње и Горње Ратково, Соколово, Добрња преносиле су се од половине 20. вијека у сусједне градске средине: Рибник, Мркоњић Град и Бању Луку. У градовима везиле примјењују аутентичне технике и умијећа у изради веза и штите га на тај начин што их преносе на млађе генерације, а промовишу га на локалном и међународном нивоу.

Важно је истаћи да је локална заједница, а прије свега Завичајно друштво „Змијање“, од времена свога оснивања (од почетка 20. вијека) уочила значај очувања традиције змијањског краја преко различитих елемената, а међу њима доминира очување и заштита техника и вјештина у изради Змијањског веза.

Lusići, Lokvari, Dujakovci, Donje and Gornje Ratkovo, Sokolovo, Dobrnja, were passed from the mid 20th century to the neighbouring urban areas: Ribnik, Mrkonjić Grad and Banja Luka. In the cities, embroiderers apply authentic techniques and skills in making the embroidery and they pass it to younger generations and protect it in that way, and they promote it in local and international level.

It is important to emphasise that the local community, and above all Heritage Association Zmijanje, from the time of its establishment (at the beginning of the 20th century), noted the importance of preserving the tradition of Zmijanje area through various elements, and preservation and protection of techniques and skills in making Zmijanje embroidery is dominant among them. Several associations and institutions at local and regional level participated in identification, documentation, protection and revitalization of Zmijanje embroidery: Heritage Association „Zmijanje”, some primary schools that operate in Zmijanje, Folklore Society „Ribnik” (ethno-geographical area in the north-western part of the Republic of Srpska, that is Bosnia and Herzegovina), non-governmental organizations: Humanitarian association of women „Duga”, ethno-workshop „Radinost R” and the Central Cultural Youth Club „Veselin Masleša”, Banja Luka.

У идентификовању, документовању, заштити и ревитализацији змијањског веза учествовало је више удружења и установа на локалном и регионалном нивоу: Завичајно друштво „Змијање”, неке основне школе које дјелују на Змијању, Културно-умјетничко друштво „Рибник” (етно-географска област у сјеверозападном дијелу Републике Српске односно Босне и Херцеговине), невладине организације: Хуманитарно удружење жена „Дуга”, Етно-радионица „Радиност Р” и Централно културно-умјетничко друштво младих „Веселин Маслеша”, Бања Лука.

Змијањски вез је 26. 11. 2014. на Деветој сједници Међувладиног комитета за очување нематеријалног културног наслеђа одржаног у УНЕСКО-вом сједишту у Паризу уписан на УНЕСКО-ву Репрезентативну листу нематеријалног културног наслеђа човјечанства.

Да би се промоција и презентација Змијањског веза урадила на највишем нивоу Етнолошко одјељење Музеја Републике Српске је 2015. године припремило и јавности презентовало изложбу „Змијањски вез – свјетско нематеријално наслеђе”. Ова изложба је била реализована под покровитељством председника Народне Скупштине Републике Српске господина Недељка Чубриловића и приказана у августу мјесецу 2015. године у Народној Скупштини Републике Српске. Од октобра

Изложба Змијањски вез-свјетска
нематеријална баштина
Exhibition Zmijanje Embroidery-
World Intangible Heritage
Photo Danijela Đukanović

On 26 November 2014, Zmijanje embroidery was inscribed on the UNESCO Representative List of Intangible Cultural Heritage of Humanity, at the 9th session of the Intergovernmental Committee for the Safeguarding of Intangible Cultural Heritage held in UNESCO Headquarters in Paris.

In order to promote and present Zmijanje embroidery at the highest level, Ethnological Department of the Museum of Republic of Srpska prepared and presented public exhibition „Zmijanjski vez – svjetsko nematerijalno nasljeđe” (Zmijanje embroidery – world intangible heritage) in 2015. This exhibition was organized under the auspices of the President of the National Assembly of the Republic of Srpska, Mr. Nedeljko Čubrilović, and it was shown in August 2015 in the

мјесеца 2015. године до марта мјесеца 2016. изложба је гостовала у Етнографском музеју у Београду. У 2017. години изложба је била представљена у Музеју Источне Босне у Тузли, и Музеју Града Зенице у Зеници. У 2018. години изложба је представљена у Музеју Хлеба у Санкт Петербургу, Музејском комплексу Коломенскоје у Москви и Музеју Града Новог Сада. На изложби су представљени носиоци Змијањског веза у 21. вијеку. Изложба је интерактивног карактера са радионицама Змијањског веза.

Данијела Ђукановић
музејски савјетник, етнолог

National Assembly of the Republic of Srpska. The exhibition was hosted at the Ethnographic Museum in Belgrade from October 2015 to March 2016. In 2017, the exhibition was shown at the Museum of Eastern Bosnia in Tuzla and at the Museum of the City of Zenica in Zenica. In 2018, the exhibition was presented in the Museum of Bread in St. Petersburg, Kolomenskoye museum complex in Moscow and the Museum of the City of Novi Sad. The bearers of Zmijanje embroidery in 21th century were presented at the exhibition. The exhibition has interactive character with Zmijanje embroidery workshops.

Danijela Đukanović
Museum expert adviser, ethnologist

KONJIČKO DRVOREZBARSTVO

Odlukom Međuvladinog komiteta za očuvanje nematerijalne kulturne baštine donesenom 4. 12. 2017. godine na 10. sjednici održanoj u Južnoj Koreji, Konjičko drvorezbarstvo je upisano na UNESCO Reprezentativnu listu nematerijalnog kulturnog nasljeđa čovječanstva.

Drvorezbarstvo u Konjicu je umjetnički zanat s tradicijom dužom od jednog stoljeća. U putopisima s kraja 19. stoljeća spominju se lijepe drvene rezbarije u konjičkoj regiji koje svjedoče o talentu lokalnih drvorezbara i njihovom suživotu sa prirodom koja je posebno izdašna šumama i kvalitetnim drvetom. Od tada do danas drvorezbarstvo bilježi razvoj u kojim su se smjenjivali različiti periodi po obimu i načinu bavljenja ovim zanatom. Jedno je sigurno da je drvorezbarstvo postalo sastavni dio kulture lokalne zajednice, mjera ljepote i ugodnosti domaćih interijera.

Vještima rukama talentiranih drvorezbara utiskuju se karakteristični floralni motivi na male dekorativne predmete za kuću, dijelove namještaja, stvarajući prepoznatljivi vizuelni identitet. Ovako oblikovani interijeri prihvaćeni su ne samo od lokalne zajednice, već i u domovima diljem zemlje, kao i zajednicama dijaspora. Ovim je tradicionalni zanat konjičko drvorezbarstvo dobilo ulogu poveznice u međuetničkom i međureligijskom dijalogu.

KONJIC WOODCARVING

By the Decision of the Intergovernmental Committee for the Safeguarding of Intangible Cultural Heritage adopted on 4 December 2017, at the 10th Session held in South Korea, Konjic Woodcarving was inscribed on the UNESCO Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity.

Woodcarving in Konjic is artistic craft with a tradition of over a century. Beautiful woodcarvings in Konjic region are mentioned in travel books from the late 19th century, testifying about the talent of local woodcarvers and their coexistence with nature, which is particularly rich with forests and high-quality wood. Since then, the woodcarving was developed through different periods alternated in scope and manner of practicing the craft. One thing is certain, the woodcarving has become an integral part of the culture of the local community, measure for beauty and comfort of a home interior.

Skilled hands of talented woodcarvers press the characteristic floral motifs on small decorative items for the house, parts of the furniture, thus creating recognizable visual identity. Interiors formed in this way have been accepted not only by the local community, but also in the homes throughout the country and diaspora communities. In this way, the traditional craft,

Znanja i vještine prenose se prvenstveno kroz radionice koje vrše obuku novih majstora drvorezbara, kao i kroz međugeneracijski prijenos unutar porodica. Mada su nositelji ovog umjetničkog zanata obučeni drvorezbari koji rade u drvorezbarskim radionicama, za očuvanje tradicije drvorezbarstva jednako su značajni i oni koji zanatske vještine njeguju u svojim kućnim radionicama,

Konjic woodcarving, got the role of the link in interethnic and inter-religious dialogue.

Knowledge and skills are transferred primarily through workshops that provide the training of new woodcarvers, as well as through intergenerational transfer within families. Although the holders of this artistic craft are trained woodcarvers who work in carving workshops, also, those who

Konjičko drvorezbarstvo/Konjic Woodcarving

Photo Federalno ministarstvo kulture i sporta/Federal Ministry for Culture and Sports

baveći se drvorezbarstvom kao dopunskim zanimanjem. U posljednje vrijeme javljaju se i nove inicijative koje svjedoče o porastu interesa za bavljenje drvorezbarstvom. Uspješan i održiv razvoj drvorezbarstva kreće se u širokom rasponu od rada na malim proizvodima u čemu se mogu pronaći svi bez obzira na profesionalno opredjeljenje, spol, starost, pa sve do proizvodnje komadnog namještaja i većih enterijerskih zahvata.

Aktivnosti na podizanju svijesti o značaju očuvanja drvorezbarstva, donio je očekivane rezultate u lokalnoj zajednici, ali isto tako i doprinio stvaranju pozitivnog okruženja u široj javnosti. Očuvanje tradicije drvorezbarstva u Konjicu prilika je da se cjelokupna svjetska zajednica podsjeti na značaj upotrebe prirodnih materijala u čovjekovoj neposrednoj okolini, utoliko prije ukoliko su spretni majstori-umjetnici u taj materijal unijele i estetsko osjećanje kao reprezentanta ljudskog duha.

Upis drvorezbarstva iz Konjica na UNESCO Reprezentativnu listu nematerijalnog kulturnog nasljeđa čovječanstva daje dodatni poticaj očuvanju ove umjetničke vještine, ali jednako tako i očuvanju drugih starih zanata, kao i ostalih oblika nematerijalnog nasljeđa u našoj zemlji.

Mr.sc. Mirela Milićević Šešić

cherish crafting skills in their home workshops are equally important for preservation of the tradition of woodcarving, when they perform woodcarving as a subsidiary occupation. Lately, there are also new initiatives that witness to the rise of interest in woodcarving. Successful and sustainable development of woodcarving varies in scope from the work on small products, where everyone may identify, regardless of professional orientation, gender, age, all the way to manufacture of furniture and major interior works.

Activities for raising awareness of the importance of preserving woodcarving brought expected results in the local community, but they also contributed to creation of positive environment in general public. Preservation of the tradition of woodcarving in Konjic is an opportunity for reminding the entire world about the importance of the use of natural materials in man's immediate environment, the more so if the skilled hands of carver-artist put in that material an aesthetic sense as representative of the human spirit.

Inscription of Konjic Woodcarving on the UNESCO Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity provides an additional encouragement to the preservation of these artistic skills, but also to preservation of other traditional crafts, as well as other forms of intangible heritage in our country.

Mirela Milićević Šešić, M.Sc.

БРАЊЕ ТРАВЕ ИВЕ НА ОЗРЕНУ

Становништво Озрена је много дуже, у односу на сусједе, задржало знатан број традиционалних елемената у изворној форми, а међу њима и одређене облике народне медицине. Најпознатији облик нематеријалног културног наслеђа у том смислу је обичај брања траве иве, а који се искључиво одржава на дан када православни хришћани обиљежавају Усјековања главе св. Јована Крститеља (11. септембар). Вјековна је пракса брања иве на овај дан, као и континуитет вјеровања о изузетној љековитој моћи траве иве уколико је убрана на дан Усјековања. Иако су практиканти сви становници Озрена, најактивнији су становници неколико села која окружују узвишење Гостиљ, на коме се обичај одржава. Рано ујутро на дан Усјековања, а након личне молитве св. Јовану или након литургије која се одржава у цркви у селу које је најближе Гостиљу, пењу се уз стрме падине берући иву. У зависности од мјеста поласка само брање може потрајати и неколико сати. Када заврше брање и попну се на врх Гостиља, тада се спонтано формирају бројне групе људи који заједнички једу храну коју су понијели и која је искључиво посна. Креће се са пјевањем озренских пјесама, гдје се бројне групе надглашавају. Обавезно је и играње озренског кола, а и многи људи за

PICKING OF IVA GRASS ON OZREN MOUNTAIN

Population of Ozren kept, much longer in comparison to neighbours, considerable number of traditional elements in its original form, including certain forms of folk medicine. In this regard, the best known form of intangible cultural heritage is the custom of picking of iva grass which is exclusively held on the day when Orthodox Christians celebrate the Beheading of Saint John the Baptist (on 11 September). Picking of iva grass on this day is age-old practice, as well as the continuity of beliefs about the remarkable healing power of iva grass if it was picked on the day of the Beheading. Although all residents of Ozren are practitioners, the most active are residents of several villages that surround the mount Gostilj, where this custom is held. Early in the morning, on the day of the Beheading, and after the personal prayer to Saint John, or after the Liturgy held in the church in the village nearest to Gostilj, they climb up the steep slope and pick iva grass. Depending on the place of departure, the picking itself may take several hours. When they finish the picking and climb to the top of Gostilj, numerous groups of people spontaneously form and they together eat the food they brought, which is exclusively fasting food. They start to sing Ozren songs, numerous groups trying to outsing each other. They play Ozrensko kolo (traditional dance), and many people wear traditional costumes for this occasion. They use picked iva grass throughout

Брање траве иве на Озрену
Picking of Iva Grass on Ozren Mountain
Photo Nebojša Dragojlović

то прилику облаче традиционалну озренску ношњу. Убрану иву користе током године кроз чај, помијешану с медом или је потапају у ракију. На поменуте начине је користе када суболесни, али и превентивно, те је и радо поклањају као највриједнији дар. Скоро да у буквалном смислу вјерују у ријечи давно сковане изреке „трава ива од мртва прави жива”. Обичај се наврло спонтан начин преноси на млађе генерације, јер су и дјеца активни судионици у брању али и конзумирању иве током цијеле године. Од 1999. године локална удружења организују дружење на Усјековање, позивајући бројна сродна удружења из других крајева. Од тог времена учешће у обичају узимају и појединци који нису с Озрена. Елемент је уврштен 2011. године на Прелиминарну листу НКН Републике Српске. Активношћу локалних удружења, обичај је преко Музеја у Добоју предложен, у 2015. години, Министарству просвјете и културе Републике Српске за номиновање на Репрезентативну листу нематеријалног културног наслеђа човјечанства, и од стране Комисије за сарадњу БиХ с УНЕСКОМ овај елемент НКН је кандидован испред БиХ за упис на Репрезентативну листу 31.03.2016. године. У прошлости је обичај био искључиво везан уз народну медицину. Данас поред своје примарне улоге „Брање траве иве на Озрену” је и интеграциони елемент локалног становништва и посредно чувар озренске традиционалне ношње, пјесме и игре, те кохезивни фактор многих група, јер знатан дио учесника није с Озрена.

the year to make the tea, mixed with honey, or they put it in the brandy. They use it when they are sick, as well as preventive, and they are happy to give it to people as the most valuable present. They almost literally believe in the words of the old saying: „Trava iva od mrtva pravi živa” (Iva grass rises from the dead). This tradition is very spontaneously passed on to younger generations, because the children are active participants in picking as well as in consuming iva throughout the year. Since 1999, local associations have been organizing gatherings on the day of Beheading by inviting a number of related associations from other regions. Since then, many individuals, who are not from Ozren, take part in this tradition. In 2011, the element was included in the Preliminary List of the Intangible Cultural Heritage of the Republic of Srpska. With the activities of local associations, through the Museum in Doboj, the initiative was submitted to the Ministry of Education and Culture of the Republic of Srpska for nomination of this custom to the Representative List of Intangible Cultural Heritage of Humanity, and the National Commission of Bosnia and Herzegovina for UNESCO submitted the nomination file for inscription on the Representative List, on 31 March 2016. In the past, this practice was exclusively related to folk medicine. Today, in addition to its primary role, the „Picking of Iva Grass on Ozren Mountain” is also integral element of the local population and indirect guard of Ozren traditional costumes, songs and games, and cohesive factor of many groups, because large number of participants is not from Ozren.

Жене у традиционалној ношњи озренског краја
Women in traditional costume of Ozren region, Photo Nebojša Dragojlović

„Брање траве иве на Озрену” је 28. 11. 2018 године уписано на Репрезентативну листу нематеријалног културног наслеђа човјечанства на 13. засједању Међувладиног комитета за очување нематеријалног културног наслеђа одржаног на Маурицијусу.

The „Picking of Iva Grass on Ozren Mountain” was inscribed on the Representative List of Intangible Cultural Heritage of Humanity on 28 November 2018, at the 13th Session of the Intergovernmental Committee for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage held in Mauritius.

Мр Небојша Драгојловић,
виши кустос етнолог
Музеј у Добоју

Nebojša Dragojlović, MA,
Senior Curator, Ethnologist
Museum in Doboј

Dokumentarna baština u Bosni i Hercegovini

UNESCO je 1992. godine uspostavio Program Pamćenje svijeta (Memory of the World Programme). Podsticaj je nastao iz rastuće svijesti o veoma lošem stanju očuvanja i pristupa dokumentarnoj baštini u različitim dijelovima svijeta. Ratovi i društveni preokreti, kao i ozbiljan nedostatak resursa, pogoršali su probleme koji su postojali vjekovima. Značajne zbirke širom svijeta pretrpjele su različite sudbine zbog pljački i rasturanja, ilegalne trgovine, uništenja, neadekvatnog smještaja i finansiranja.

Vizija Programa Pamćenje svijeta je da svjetska dokumentarna baština pripada svima i treba da bude u potpunosti zaštićena i sačuvana za sve, te da svima treba biti dostupna bez ometanja.

Registar Pamćenje svijeta je uspostavljen 1997. godine s ciljem očuvanja dokumentarne baštine od svjetskog značaja i univerzalne vrijednosti.

Odlukom generalne direktorice UNESCO-a, a na preporuku Međunarodne savjetodavne komisije, u Registar Pamćenje svijeta su 2017. godine upisana dva dobra iz Bosne i Hercegovine:

- Sarajevska hagada; i
- Rukopisna zbirka Gazi Husrev-begove biblioteke

Documentary Heritage in Bosnia and Herzegovina

In 1992, UNESCO established the Memory of the World Programme. Incentive has emerged from the growing awareness of the very poor state of preservation and access to documentary heritage in various parts of the world. Wars and social upheavals, as well as serious lack of resources, have worsened the problems that have existed for centuries. Significant collections, all over the world, have suffered a different fate due to robbery and dispersal, illegal trafficking, destruction, inadequate housing and funding.

Vision of the Memory of the World Programme is that the world's documentary heritage belongs to everyone and should be fully protected and preserved for all, and it should be available to everyone without hindrance.

The Memory of the World Register was established in 1997, in order to preserve the documentary heritage of world significance and universal value.

By the Decision of the UNESCO Director-General, and upon the recommendation of the International Advisory Committee, two properties from Bosnia and Herzegovina were inscribed into the Memory of the World Register in 2017:

- Sarajevo Haggadah; and
- Manuscript Collection of the Gazi Husrev-bey Library's.

SARAJEVSKA HAGADA

Jevrejski iluminirani kodeks, poznat kao Sarajevska hagada, vjerovatno je najpoznatiji i najvažniji pojedinačni predmet koji se čuva u Zemaljskom muzeju Bosne i Hercegovine. Ta knjiga, koja je nastala polovinom 14. st. na sjeveru Katalonije u današnjoj Španiji, neprocjenjiv je izvor za istraživanje kulturne historije naroda čija ju je tradicija izrodila, ali i živim svjedokom otvorenosti društva u kojem je završila svoje uzbudljivo putovanje, od srednjovjekovne Španije, preko Italije 17. do Bosne i Hercegovine skraja 19. stoljeća.

Hagada (hebr.- priča, kazivanje; pl. haggadot), religijski je tekst koji se čita tokom obiteljske včere – Sedera, čime se obilježava početak Pesaha, praznika kojim se podsjeća na oslobođanje Izraelićana iz četristogodišnjeg ropstva u Egiptu. Hagade obično sadrže od ilustriranih citata iz Biblije, Midraša i Talmuda, kao i probраних suvremenih pjesama zahvale i blagoslova, te ni Sarajevska hagada po tom pitanju nije izuzetak. Ipak, način i kvalitet izvedbe njenih ilustracija, te njihov u mnogim slučajevima jedinstveni sadržaj, Sarajevsku hagadu čini najvrjednijom sefardskom srednjovjekovnom hagadom uopšte poznatom. Njena 142 lista pergamena veličine 16,5 x 22,8 cm izrađena su od izuzetno kvalitetno istanjene i izbijeljene kože. Uvodna 34 lista sadrže ukupno 69 minijatura na kojim je nadahnuto

SARAJEVO HAGGADAH

Jewish illuminated codex, known as Sarajevo Haggadah, is probably the most famous and the most important single item that is kept in the National Museum of Bosnia and Herzegovina. This book, which was created in mid-14th century in the north of Catalonia in present-day Spain, is considered to be invaluable resource for exploring the cultural history of the nation whose tradition created it, but it is also a living witness of openness of the society in which it finished its exciting journey, from medieval Spain, through Italy in 17th to Bosnia and Herzegovina at the end of 19th century.

Haggadah (Hebrew - story, saying; pl. haggadot) is a religious text, which is read during family dinner – Sedera, marking the beginning of Pesach, holiday that recalls the liberation of Israelites from four hundred years of slavery in Egypt. Haggadahs usually contain the illustrative quotations from the Bible, Midrash and Talmud, as well as selected contemporary songs of thanksgiving and blessing, and Sarajevo Haggadah is no exception when it comes to this. However, the manner and quality of its illuminations, and in many cases their unique content, make Sarajevo Haggadah the most valuable ever known medieval Sephardic Haggadah. Its 142 parchment sheets with dimensions of 16.5 x 22.8 cm are made of extraordinarily thin, bleached calf skin. The first 34 leaves feature 69 illuminated miniatures, which show the Creation of the World,

prikazano stvaranje svijeta, egipatsko ropstvo, izlazak iz Egipta pod Mojsijevim vodstvom i dalje, sve do rukopologanja Jhošue, sina Nuhovog, dok posljednje četiri minijature predstavljaju izuzetak u smislu da nemaju direktan biblijski karakter. Na

slavery in Egypt, exodus from Egypt under Moses leadership, and beyond, all the way to ordination of Joshua, son of Noah, while the last four minia- tures are an exception in the sense that they have no direct biblical character. The text of Haggadah

Sarajevska hagada/Sarajevo Haggadah
Photo Zemljaski muzej BiH/National Museum of BiH

sljedećih 50 listova nalazi se tekst Hagade pisan s obje strane kvadratnim hebrejskim pismom srednjovjekovnog španskog tipa, te na kraju, kao dodatak, dio sa pijutima (liturgijskim pjesmama) i molitvama koje se čitaju tokom Pesaha.

Nevezano isključivo za njen sadržaj, koji svakako predstavlja vrhunac srednjovjekovne hebrejske umjetnosti, Sarajevska hagada je od 1894. g., kada ju je Zemaljski muzej BiH otkupio od sarajevske sefardske porodice Koen, privlačila ogromnu pažnju kako istraživača tako i šire javnosti. S njom su povezivane, kao što se i dalje povezuju, najrazličitije priče i sudbine pojedinaca, kroz koje se reflektira historija, razvoj i sazrijevanje jednog društva koje je oduvijek balansiralo na granicama dodira velikih imperija i različitih kulturnih uticaja.

Zemaljskom muzeju Bosne i Hercegovine je posebno važno da i u 2018. g. Sarajevska hagada nastavlja privlačiti pažnju ljudi sa svih strana Svijeta, te da je ovaj čuveni rukopis, uz svesrdnu pomoć Ministarstva civilnih poslova Bosne i Hercegovine i Državne komisije BiH za UNESCO, u godini kada se obilježava 25 godina članstva Bosne i Hercegovine u UNESCO-u, napokon upisana u UNESCO-ov Registar pamćenje svijeta.

dr.sci. Mirsad Sijarić

is written on the following 50 sheets on both sides in square Hebrew script of medieval Spanish type, and at the end, in addition, there is a part with the piyyut (liturgical songs) and prayers that are read during the Pesach.

Unrelated exclusively to its contents, which represents the culmination of medieval Hebrew art, since 1894, when the National Museum of Bosnia and Herzegovina purchased it from Sarajevo's Sephardic family Koen, Sarajevo Haggadah has been attracting enormous attention of researchers and general public. It had been, and still is, associated with different stories and fates of individuals, through which are reflected the history, development and maturation of the society which always balanced on the borders of great empires and various cultural influences.

It is particularly important to the National Museum of Bosnia and Herzegovina that Sarajevo Haggadah in 2018 still continues to attract the attention of people from all over the World, and that this famous manuscript, with the wholehearted support of the Ministry of Civil Affairs of Bosnia and Herzegovina and the National Commission of Bosnia and Herzegovina for UNESCO, in the year when we celebrate 25 years of BiH membership in UNESCO, is finally inscribed to the UNESCO Memory of the World Register.

Mirsad Sijarić, PhD

RUKOPISNA ZBIRKA GAZI HUSREV-BEGOVE BIBLIOTEKE

Rukopisi djela koji se čuvaju u Gazi Husrevbegovoj biblioteci, u kojima autori izlažu svoje ideje, iskustva i naučna otkrića, predstavljaju značajan dio nasljeđa koje je proizvela islamska civilizacija na različitim poljima ljudskog znanja. Nastali su u raznim dijelovima islamskog svijeta u periodu između 12. i 20. stoljeća. Više od 10.585 kodeksa ovih rukopisa sadrže blizu 20.000 većih i manjih djela iz svih oblasti nauka koje su se izučavale u naznačeno vrijeme. Među njima nalaze se djela općeg i enciklopedijskog karaktera, zatim rukopisi Kur'ana i kur'anskih nauka, hadisa (tradicije), akaida (islamske dogmatike i apologetike), fikha (islamskog prava) sa svim njegovim granama, dova (neobavezujućih molitvi), etike, propovjedništva, islamskog misticizma, filozofije, logike, jezikoslovnih nauka, književnosti, historije, geografije, medicine, veterine, matematike, astronomije, astrologije, prirodnih nauka i okultnih nauka. Značajan broj ovih rukopisa predstavljaju unikatne ili raritetne primjerke, kao što su autografi, prijepisi kolacionirani s autografom, prijepisi nastali u 12., 13. ili 14. stoljeću, rukopisi prepisani za života autora ili neposredno nakon njegove smrti, ali i rukopisi koji se ističu kaligrafski ispisanim tekstom, raznim vrstama iluminacija, posebno urađenim kožnim

MANUSCRIPT COLLECTION OF THE GAZI HUSREV-BEY LIBRARY

Manuscripts that are kept in the Gazi Husrevbey's Library, in which the authors present their ideas, experiences and scientific discoveries, represent a significant part of the heritage produced by the Islamic civilization in different fields of human knowledge. They were created in various parts of the Islamic world in the period between 12th and 20th century. More than 10,585 codices of these manuscripts contain nearly 20,000 major and minor works from all fields of science that have been researched in the specified period. Among them there are works of universal and encyclopaedic character, then the manuscripts of Qur'an and the Qur'anic Sciences, Hadith (tradition), Akaid (Islamic dogma and Apologetics), Fiqh (Islamic law) with all its branches, Dua (non-binding prayer), ethics, preaching, Islamic mysticism, philosophy, logic, linguistic science, literature, history, geography, medicine, veterinary medicine, mathematics, astronomy, astrology, science and occult science. A significant number of these manuscripts are unique or rare specimens, such as autographs, copies collated with autographs, copies made in the 12th, 13th or 14th century, manuscripts transcribed during the life of author or shortly after his death, but also the manuscripts written with calligraphic text, various types of illuminations,

Enciklopedija nauka Natāhīh al-funūn wa mahāsin al-mutūn, na osmanskom turskom jeziku napisao Yahyā b. Pīr hAlī b. Nahūh Nawhī (u.1598. g).

Scientific encyclopedia Natā'ih al-funūn wa mahāsin al-mutūn, written in Ottoman Turkish by Yahyā b. Pīr'Alī b. Nahūh Naw'ī (u. 1598).

Photo Gazi Husrev-begova biblioteka/Gazi Husrev-bey Library

povezom ukrašenim raznovrsnim ornamentima, uglavnom geometrijskih motiva i rukopisi koji se ističu nekim drugim karakteristikama.

Među rukopisima ove zbirke nalaze se i djela većeg broja bosanskih autora koji su, također, pisali naučna djela iz svih naprijed spomenutih oblasti i na sva tri orijentalna jezika, kao i djela koja su prepisivali bosanski prepisivači u mnogim bosanskohercegovačkim gradovima i selima, ali i drugim dijelovima Osmanskog carstva. Ovi su rukopisi najčešće prepisivani u medresama, džamijama, tekijama i sličnim ustanovama, dok su u nekim mjestima postojali i posebni centri za prepisivanje knjiga.

Najstariji rukopis Gazi Husrev-begove biblioteke je prvi dio četvrtog sveska jednog od najautoritativnijih djela u islamskoj vjerskoj literaturi, *I'yāh Hulūm al-dīn: Kitāb al-Tawba*, koje se smatra najvećim djelom muslimanske duhovnosti, a koje je na arapskom jeziku napisao Abū Hāmid al-Ġazālī (u.1111. g.). Ovaj svezak prepisan je 1106. godine, pet godina prije smrti autora, a u bilješki o prijepisu navedeno je da je rukopis kolacioniran s originalom. Još dva primjerka ovog djela prepisana su, također, veoma rano, oba sredinom dvanaestog stoljeća.

U rukopisnoj zbirci Biblioteke nalazi se nekoliko rukopisa koji su sačinjavali prvi, izvorni fond Gazi Husrev-begove biblioteke, što potvrđuju bilješke na ovim rukopisima u kojima se navodi da je Gazi Husrev-beg lično uvakufio (zavještao) navedene rukopise za svoju medresu, odnosno biblioteku.

with special leather binding decorated with various ornaments, mostly of geometric designs, and manuscripts that stand out because of some other characteristics.

The works of a large number of Bosnian authors are also among the manuscripts of this collection, who also wrote scientific works from all of the afore mentioned fields and in all three oriental languages, as well as the works that were copied by Bosnian copyists in many BiH towns and villages, but also in other parts of Ottoman Empire. These manuscripts were usually copied in madrasas, mosques, tekkes and similar institutions, while in some places there were special centres for the transcription of books.

The oldest manuscript of the Gazi Husrev-bey's Library is the first part of the fourth volume of one of the most authoritative works in Islamic religious literature, *Ihyāh Hulūm al-dīn: Kitāb al-Tawba*, which is considered to be the greatest work of Muslim spirituality, and which was written in Arabic language by Abū Hāmid al-Ġazālī (u. 1111). This volume was copied in 1106, five years after death of the author, and the note on the transcript indicates that the manuscript was collated with the original. Two more copies of this work are also copied very early, both in mid-twelfth century.

There are also several manuscripts in manuscript collection of the Library, that formed the first, original, fund of the Gazi Husrev-bey's Library, as evidenced by notes on the manuscripts, which state that Gazi Husrev-bey personally endowed above mentioned manuscripts for his medresa, that is, the library.

Djelo iz islamskog prava Multaqā al-abhur, na arapskom jeziku napisao Ibrāhīm b. Muhammad b. Ibrāhīm al-Halabī al-Hanafī (u. 1549. g.)

Work from the Islamic law Multaqā al-abhur, written in Arabic language by Ibrāhīm b. Muhammad b. Ibrāhīm al-Halabī al-Hanafī (u. 1549)

Nažalost, veliki broj ovih rukopisa stradao je ili je uništen uslijed raznih nedaća koje su pogadale Bosnu i Hercegovinu ili uslijed ljudske nemarnosti. U tim nedaćama, ratovima prije svega, često su stradale čitave biblioteke sa stotinama pa i hiljadama vrijednih rukopisa. Zbog toga za neke biblioteke znamo samo da su postojale. I pored toga značajan broj rukopisa je spašen i sačuvan i oni se danas u najvećem broju čuvaju u Gazi Husrev-begovoj biblioteci u Sarajevu. Zahvaljujući tome, Gazi Husrev-begova biblioteka predstavlja nezaobilazan izvor za istraživanje rukopisne građe iz raznih oblasti, među kojima je i značajan broj djela bosanskih autora, kao dio bosanskohercegovačke kulturne baštine.

Dr. Mustafa Jahić
Viši naučni saradnik
Gazi Husrev-begova biblioteka u Sarajevu

Unfortunately, a large number of these manuscripts were damaged or destroyed due to various misfortunes which occurred in Bosnia and Herzegovina or due to human negligence. In those misfortunes, wars above all, entire libraries with hundreds and even thousands of valuable manuscripts were often destroyed. Because of that, now we have only knowledge that some libraries had existed. Despite of those circumstances a significant number of manuscripts was saved and preserved, and now they are mostly kept in the Gazi Husrev-bey Library in Sarajevo. As a result, Gazi Husrev-bey Library represents an essential resource for research of manuscripts from different areas, including a significant number of works by Bosnian authors, as part of the Bosnian and Herzegovinian cultural heritage.

Mustafa Jahić, PhD
Senior Research Associate
Gazi Husrev-bey Library in Sarajevo

PRIMJENA KONVENCIJA U OBLASTI OBRAZOVANJA¹

Polazeći od činjenice da su UNESCO Konvencije značajan dio međunarodnog prava kojima su regulisana ključna pitanja u različitim oblastima i aspektima obrazovnog sektora, Bosna i Hercegovina je preuzela i ratificirala sve UNESCO konvencije u oblasti obrazovanja.

Samim postupkom pristupanja datim konvencijama, Bosna i Hercegovina je pokazala svoju opredjeljenost za uvođenje međunarodnih pravnih standarda i provođenje preporuka i odredbi datih u istim u svoj pravni poredak.

Aдекватna primjena, ali i praćenje primjene pomenutih konvencija zahtijevala je više ključnih faktora kao što su: izmjena, donošenje i harmoniziranje zakonskog okvira, uspostavljanje institucionalnog okvira, izgradnju ljudskih kapaciteta, obezbjeđenje finansijskih sredstava, uspostavljanje mehanizama izvještavanja, a što je svakako iziskivalo i određeno vrijeme.

¹ Konvencija Vijeća Evrope/UNESCO-a o priznavanju kvalifikacija u visokom obrazovanju u evropskoj regiji (ETS No.165, 1997.), „Službeni glasnik BiH”, br. 16/03; Konvencija o priznavanju visokoškolskih studija i diploma u državama koje pripadaju evropskom regionu, od 1979. godine, „Službeni glasnik BiH”, br. 25/93; Međunarodna konvencija o priznavanju visokoškolskih studija i diploma i stepena u mediteranskim, arapskim i evropskim državama, od 1976, „Službeni glasnik BiH”, br. 25/93; Konvencija o borbi protiv diskriminacije u oblasti prosvjete, od 1960. godine, „Službeni glasnik BiH”, br. 25/93.

IMPLEMENTATION OF CONVENTIONS IN THE FIELD OF EDUCATION¹

Starting from the fact that the UNESCO Conventions are a significant part of international legislation that regulate key questions in different fields and aspects of the education sector, Bosnia and Herzegovina has joined and ratified all UNESCO Conventions in the field of education.

By joining these Conventions, Bosnia and Herzegovina has demonstrated its commitment to the implementation of international legal standards and implementation of set out recommendations and provisions in its legal system.

Proper implementation, but also monitoring of implementation of these conventions, required more key factors such as: amendment, adoption and harmonization of the legal framework, the establishment of an institutional framework, human capacity building, securing financial resources, establishment of reporting mechanisms, which undoubtedly required a certain amount of time.

¹ Convention of the Council of Europe/UNESCO on the Recognition and Qualification concerning Higher Education in European Region (ETS No.165, 1997), Official Gazette of BiH, No. 16/03; Convention on the Recognition of Studies and Diplomas concerning Higher Education in the States belonging to the European Region, since 1979, Official Gazette of BiH, No. 25/93; International convention on the Recognition of Studies, Diplomas and Degrees concerning Higher Education in the Arab and European States bordering on the Mediterranean, since 1976, Official Gazette of BiH, No. 25/93; Convention against Discrimination in Education, since 1960, Official Gazette of BiH, No. 25/93;

Institucionalna slika obrazovnog sektora u Bosni i Hercegovini je odraz uređenja države, definiranog Ustavom BiH, ustavima entiteta i kantona, te Statutom Brčko distrikta i na osnovu kojih se zakonski definiraju nadležnosti u oblasti obrazovanja, te se primjena konvencija provodi u uskoj sinergiji između različitih nadležnih institucija u Bosni i Hercegovini.

Danas, nakon 25 godina, Bosna i Hercegovina na svom putu u integracijskim procesima, članica je mnogobrojnih međunarodnih tijela i redovno izvještava o napretku u primjeni konvencija, ali i donošenju njihovih popratnih dokumenata.

U ovom kontekstu Bosna i Hercegovina je, kao primjer, potpisala i ratificirala i Konvenciju o priznavanju kvalifikacija u visokom obrazovanju u europskoj regiji – Lisabonska konvencija, koja je na taj način postala dio pravnog poretka u Bosni i Hercegovini i predstavlja pravni standard za priznavanje inostranih visokoškolskih kvalifikacija. Potpisivanjem i ratificiranjem Konvencije, usvajanjem Okvirnog zakona o visokom obrazovanju u Bosni i Hercegovini i odgovarajućih provedbenih akata u decembru 2008. godine osnovan je Centar za informiranje i priznavanje dokumenata iz područja visokog obrazovanja (CIP).

Ova institucija je od samog osnivanja značajno uticala na promociju i implementaciju načela UNESCO Preporuke o priznavanju studija i kvalifikacija u visokom obrazovanju, Lisabonske konvencije i njenih pratećih dokumenata.

The institutional image of the education sector in Bosnia and Herzegovina is a reflection of the structure of the state, defined by the BiH Constitution, Constitutions of Entities and Cantons and the Statute of Brčko District, which legally define competences in the field of education, and the application of the Conventions is implemented in close synergy between various relevant institutions in Bosnia and Herzegovina. Today, after 25 years, on its path in the integration processes, Bosnia and Herzegovina is a member of numerous international bodies and it regularly reports on progress in implementation of Conventions, as well as on adoption of their supporting documents.

In this context, Bosnia and Herzegovina, e.g., signed and ratified the Convention on the Recognition and Qualification concerning Higher Education in European Region – Lisbon Convention, which has thus become a part of the legal order in Bosnia and Herzegovina and represents the legal standards for the recognition of foreign higher education qualifications. By signing and ratifying the Convention, and by adopting Framework Law on Higher Education in Bosnia and Herzegovina and the relevant implementing documents, in December 2008, the Centre for Information and Recognition of Qualifications in Higher Education (CIP) was established.

From its foundation, this institution had a significant impact on the promotion and implementation of the principles of the UNESCO

DRUGA REGIONALNA KONFERENCIJA ENIC/NARIC CENTARA MOSTAR, 21.-22.10.2015.

Centar za informiranje i priznavanje dokumenata iz područja/oblasti visokog obrazovanja je ENIC centar Bosne i Hercegovine i aktivni je član Evropske mreže nacionalnih informacijskih centara

Центар за информисање и признавање докумената из области високог образовања је ЕНЦ центар Босне и Херцеговине и активни је члан Европске мреже националних информацијских центара

Under the patronage of
UNESCO
United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

CIP je zvanični predstavnik Bosne i Hercegovine i sastavni je dio evropske mreže nacionalnih centara za informacije o akademskoj mobilnosti i priznavanju (ENIC/NARIC mreža), a od juna 2010. godine sudjeluje u radu UNESCO portala za visoko obrazovanje kada je bio organizator i domaćin Drugog sastanka MERIC mreže (2010).

CIP je bio inicijator i organizator Prve (2011) i Druge regionalne konferencije ENIC/NARIC centara (2015), koja je bila organizovana pod pokroviteljstvom UNESCO-a u povodu obilježavanja 70. godišnjice od osnivanja UNESCO-a.

Recommendation on the Recognition of Studies and Qualifications in Higher Education, of the Lisbon Convention and its accompanying documents.

CIP is official representative of Bosnia and Herzegovina and it is an integral part of the European Network of National Information Centres on academic recognition and mobility (ENIC/NARIC network), and, since June 2010, it has participated in the work of UNESCO portal for higher education when it organized and hosted the second meeting of MERIC network (2010).

CIP was the initiator and organizer of the First (2011) and Second Regional Conference of ENIC/NARIC Centre (2015), which was organized under the patronage of UNESCO, on the occasion of the 70th anniversary of the foundation of UNESCO.

mr. Aida Durić,
šef Odsjeka za evropske integracije i
međunarodnu saradnju
Ministarstvo civilnih poslova BiH,
Sektor za obrazovanje
član Državne komisije BiH za UNESCO

Aida Durić, MA
Member of the National Commission
of Bosnia and Herzegovina for UNESCO
Head of the Department for European
Integration and
International Cooperation
Ministry of Civil Affairs of BiH,
Sector for Education

SEDAM GODINA ZAJEDNIČKE BORBE PROTIV DOPINGA

Bosna i Hercegovina je 22. aprila 2009. ratificirala Međunarodnu konvenciju protiv dopinga u sportu. Iste godine osnovana je Agencija za antidoping kontrolu, koja je nosilac osnovnih aktivnosti, prava i odgovornosti koje usvaja i provodi s ciljem zaštite osnovnih prava sportista; da sudjeluju u sportu bez dopinga i da se na taj način promoviranihova jednakost.

Kao jedan od načina za realizaciju svojih ciljeva Agencija je prepoznala saradnju sa UNESCO-om i to prvenstveno putem apliciranja i realizacije projekata podržanih kroz „UNESCO Fond za eliminaciju dopinga u sportu”. Saradnja je započela još 2011. godine kada su po prvi put Agenciji odobrena sredstva za realizaciju projekta iz pomenutog Fonda, a nastavljena kroz realizaciju još dva projekta u narednim godinama.

Prvi projekt pod nazivom „Štampanje i distribucija UNESCO-vih i WADA-inih edukativnih materijala iz oblasti antidopinga i istraživanje o stanju organizovanosti u sportskim savezima i usklađenosti podzakonskih akata saveza sa domaćim i međunarodnim propisima i zakonima” proveden je od 01. juna 2011. do 31. maja 2012. Nizom aktivnosti utvrđeno je stanje usklađenosti podzakonskih akata saveza sa domaćim propisima

SEVEN YEARS OF JOINT FIGHT AGAINST DOPING

On 22 April 2009, Bosnia and Herzegovina ratified the International Convention against Doping in Sport. Agency for Anti-Doping Control was founded in the same year, as a carrier of the fundamental activities, rights and responsibilities, which it adopts and implements in order to protect the fundamental rights of athletes; to participate in a sport without doping, thus promoting their equality.

The Agency recognized the cooperation with UNESCO as one of the means for realization of its objectives, primarily through the application and implementation of the projects supported through the „UNESCO Fund for the Elimination of Doping in Sport”. The cooperation started in 2011, when the funds were approved for the Agency’s project for the first time, and it was continued through the implementation of two other projects in the following years.

The first project „Printing and distribution of UNESCO and WADA educational anti-doping materials and research on the state of organization in the sports federations and compliance of bylaws of sports federation with domestic and international regulations and laws”, was implemented in the period from 1 June 2011 to 31 May 2012.

The state of compliance of bylaws of sports federation with domestic and international regulations and laws, International Convention against Doping in Sport, World Anti-Doping Code and other international regulations, in accordance

Edukacija predstavnika sportskih saveza
Education of sports federation representatives

i zakonima, Međunarodnom konvencijom protiv dopinga u sportu, Svjetskim antidoping kodeksom i ostalim međunarodnim propisima, u skladu sa preuzetim obavezama Bosne i Hercegovine. Dio aktivnosti je bio usmjeren ka utvrđivanju stanja organiziranosti medicinske službe u savezima kroz koju su dodatno definirane i istaknute uloge i obaveze saveza u borbi protiv dopinga u sportu.

Tri godine kasnije, od 1. januara do 31. decembra 2014., proveden je projekt naziva „Antidoping edukacija, štampanje materijala za sportiste i monitoring aktivnosti sportskih saveza u izradi sopstvenih antidoping pravila”.

Projekt je proveden u fazama, prvo je izvršen monitoring aktivnosti koje poduzimaju sportski savezi u vezi sa preporukama proisteklim iz istraživanja provedenog tokom prvog zajedničkog projekta UNESCO-a i Agencije za antidoping kontrolu BiH, a zatim je organiziran seminar na temu „Šta generalni sekretar (odgovorno lice za antidoping pitanja) u sportskim savezima treba da zna o doping”.

Naredna faza su bile radionice za mlade i najistaknutije sportiste u individualnim i timskim sportovima, kao i za studente fakulteta za fizičko vaspitanje. Više od 200 mladih je imalo priliku čuti informacije o doping, borbi protiv dopinga i njegovom štetnom utjecaju po zdravlje.

Također, održana su 4 predavanja za studente fakulteta za fizičko vaspitanje, jer studenti fakulteta,

with the existing commitments of Bosnia and Herzegovina was determined through a series of activities. Part of the activities was aimed at determining the state of the organization of medical service in sports federations, through which the roles and responsibilities of the sports federations in the fight against doping in sport are further defined and pointed out.

Three years later, from 1 January to 31 December 2014, the project „Anti-doping education, printing materials for athletes and monitoring activities of sports federations in the development of its own anti-doping rules” was implemented.

The project was implemented in two phases. Monitoring of activities undertaken by sports federations in relation to recommendations from the research conducted during the first joint project of UNESCO and Agency for Anti-Doping Control of BiH was implemented as a first phase, followed by the seminar „What should the Secretary General (person responsible for anti-doping issues) in sports federation know about anti-doping”.

The next phase was the workshops for young people and the most prominent athletes in individual and team sports, as well as for the students of the Faculty of Physical Education. More than 200 young people had the opportunity to hear the information about doping, fight against doping and its harmful effect on health.

Also, there were 4 lectures for students of the Faculty of Physical Education, because the students of the Faculty, teachers or sports workers can be one of the supporting factors in the prevention of doping in the future.

nastavnici ili sportski radnici u budućnosti mogu biti jedan od nosećih faktora u prevenciji dopinga. Projekt nazvan „Istraživanje o primjeni Međunarodne konvencije za borbu protiv dopinga i obuka doping kontrolora za prikupljanje uzoraka krvi” proveden je od 01. februara do 15. novembra 2016. i u njegovom prvom dijelu je izvršeno istraživanje o primjeni UNESCO Međunarodne konvencije za borbu protiv dopinga u Bosni i Hercegovini od njene ratifikacije do danas. Cilj istraživanja je bio da se utvrdi u kojoj mjeri su institucije zadužene za sport u Bosni i Hercegovini upoznate sa odredbama Konvencije, na koji način i u kojoj mjeri ih implementiraju. Istraživanje je obavljeno putem anketnih upitnika koji su naknadno analizirani od strane stručnog konsultanta-eksperta za sportsko pravo, te je izrađen izvještaj o istraživanju, predloženi su zaključci i preporuke za daljnje korake. Također su obavljene obuke za doping kontrolore za prikupljanje uzoraka krvi, te je podijeljen edukativni materijal o prevenciji dopinga. Osim navedenih projekata, Agencija za antidoping kontrolu BiH se aktivno uključila u obilježavanje Međunarodnog dana sporta za razvoj i mir 2016. godine, u organizaciji UNESCO-a, kroz kampanju promoviranja uloge sporta u promociji vrijednosti obrazovanja.

Slavko Matić
Director, Agency for Anti-Doping Control BiH

Project named „Research on the application of International Convention against Doping and training of doping control officers for the collection of blood samples” was conducted from 1 February to 15 November 2016. The research on the implementation of the UNESCO International Convention against Doping in Bosnia and Herzegovina, since its ratification to date, was performed in the first part of the project implementation. The objective of this study was to determine the extent to which the institutions, which are responsible for sport in Bosnia and Herzegovina, are familiar with the provisions of the Convention, and in what way and to what extent they are implemented.

The research was conducted through questionnaires, which are subsequently analyzed by an expert consultant in sports law, and the report on research was made, and conclusions and recommendations for further steps were presented.

Also, additional trainings for doping control officers for collection of blood samples were performed, and educational material on doping prevention was distributed.

In addition to these projects, the Agency for Anti-Doping Control of BiH has been actively involved in celebrating the International Day of Sport for Development and Peace 2016, organized by UNESCO, through the campaign of promotion of the role of sport in promotion of the value of education.

Slavko Matić
Director, Agency for Anti-Doping Control BiH

DIKTAS: ZAŠTITA I ODRŽIVO KORIŠTENJE PODZEMNIH VODA DINARSKOG KRŠA

DIKTAS je projekat pokrenut od država koje dijele resurse podzemnih voda Dinarskog kraškog regiona i pomognut je od Globalnog fonda za životnu sredinu (GEF). Cilj projekta je da se poboljša razumijevanja ovih prekograničnih resursa i olakša njihovo pravedno i održivo korištenje, uključujući i zaštitu jedinstvenih kraških ekosistema koji zavise od podzemnih voda. Prva faza projekta je trajala od 2010. do 2016. godine, a trenutno je u pripremi druga faza.

Odlike karsta (krša) kao prirodne sredine

Više od 25 posto svjetske populacije ili živi na kraškim predjelima ili se snabdijeva vodom iz kraških izdani. Karst je posebna vrsta geološke sredine koja je formirana rastvaranjem i korozijom rastvorljivih stijena kao što su krečnjak i dolomit. Poznavanje složenih kraških hidrogeoloških sistema i njihovog ponašanja treba učvrstiti i proširiti; na taj način će se formirati čvrsta osnova za održivo upravljanje ovim dragocjenim i osjetljivim vodnim resursima.

DIKTAS: PROTECTION AND SUSTAINABLE USE OF THE DINARIC KARST GROUNDWATERS

DIKTAS is the project launched by the countries sharing the groundwater resources of the Dinaric karst region and it is supported by the Global Environment Facility (GEF). The aim of the project is to improve the understanding of transboundary resources and to facilitate their equitable and sustainable use, also including the protection of unique karst ecosystem that depends on groundwater. The first phase of the project lasted from 2010 to 2016, and the second phase is currently in the preparation process.

Features of Karst as the natural environment

More than 25 percent of world's population lives in karst areas or uses the water from karst aquifers. Karst is a special type of geological environment, which is formed by dissolution and corrosion of soluble rocks, such as limestone and dolomite. Knowledge about complex karst hydrogeological system and their behaviour should be strengthened and expended; this will form a solid basis for the sustainable management of this precious and sensitive water resources.

Partneri

DIKTAS je GEF-ov regionalni projekat koji sprovodi UNDP i izvršava UNESCO. Jezgro DIKTAS projekta su četiri zemlje u regionu – Albanija, Bosna i Hercegovina, Hrvatska i Crna Gora. Nekoliko drugih zemalja (iz dinarskog regiona i šire) i međunarodnih organizacija priključile su se ovom izazovnom projektu.

Ciljevi projekta

Podzemne vode u Dinarskom kraškom sistemu formiraju jedan od najvećih svjetskih sistema kraških podzemnih voda. Zato je ovaj projekat idealna prilika da se primjene novi i integralni principi upravljanja prekograničnim resursima kraških podzemnih voda i za njih vezanih ekosistema. Na globalnom nivou, projekat ima za cilj da usmjeri pažnju međunarodne zajednice na značajne, ali osjetljive vodne resurse kraških izdani. Na regionalnom nivou ciljevi projekta su da doprinese:

- pravednom i održivom korištenju prekograničnih vodnih resursa Dinarskog Krša,
- zaštititi jedinstvenih ekosistema karakterističnih za Dinarski Krš

Partners

DIKTAS is regional project of GEF, which is implemented by UNDP and executed by UNESCO. Four countries in the region represent the DIKTAS project core - Albania, Bosnia and Herzegovina, Croatia and Montenegro. Some other countries (from the Dinaric region and beyond) and international organizations have joined this challenging project.

Project Objectives

Groundwater in the Dinaric karst system form one of the largest world systems of the karst groundwater. Therefore, this project is an ideal opportunity for applying new and integrated management principles for transboundary resources of karst groundwaters and related ecosystems. At the global level, project aims to draw attention of international community on the important, but sensitive, water resources of karst aquifer. At the regional level, objectives of the project are to contribute to:

- fair and sustainable use of transboundary water resources of the Dinaric karst,
- protection of unique ecosystems typical of the Dinaric karst

Projektne aktivnosti i rezultati

Projektne aktivnosti prve faze su trajale punih pet godina uključujući prekograničnu dijagnostičku analizu (TDA) i formulisanje Strateškog akcionog programa (SAP). TDA je zasnovana na iscrpnoj regionalnoj analizi koja je bila potrebna kako bi se u potpunosti shvatio kontekst prekogranične problematike. Ova regionalna analiza bila je posebno važna zbog složenosti karstne sredine te režima i međusobne povezanosti karstnih vodonosnika. Glavna pitanja regionalne analize su bila vezana za hidrogeologiju dinarskog karsta, ekologiju, socio-ekonomsko stanje, zakonodavstvo, institucionalni okvir i uključivanje svih zainteresovanih strana. TDA projekta DIKTAS je prva temeljita regionalna analiza podzemnih voda koja obuhvata Albaniju, Crnu Goru, Bosnu i Hercegovinu i Hrvatsku. Rezultati TDA, uključujući GIS podloge (poput tematskih karata i baze podataka) i kvantitativne hidrogeološke analize, predstavljaju osnovu za razvoj modela upravljanja podzemnim vodnim resursima na regionalnom i lokalnom nivou.

Iako je TDA rezultirala realnom ocjenom podzemnih vodnih resursa u regiji, otkrila je i ograničenost raspoloživih informacija o njihovom stvarnom stanju i trendovima u vezi sa njihovim kvalitetom i količinom. Glavni razlog ove situacije je nedostatak podataka monitoringa na regionalnom i lokalnom nivou, na primjer u

The project activities and results

Project activities of the first phase lasted for five years, including Transboundary Diagnostic Analysis (TDA) and the formulation of Strategic Action Program (SAP). TDA is based on detailed regional analysis which was necessary in order to fully understand the context of transboundary issues. This regional analysis was particularly important because of the complexity of the karst area and regime and interconnection of karst aquifers. The main issues of the regional analysis were related to Hydrogeology Dinaric area, ecology, socio-economic status, legislation, institutional framework and inclusion of all interested parties. TDA of DIKTAS project is the first detailed regional analysis of groundwaters that includes Albania, Montenegro, Bosnia and Herzegovina and Croatia. Results of TDA, including GIS basis (such as thematic maps and databases) and quantitative hydrogeological analysis, represent the basis for development of the management model of groundwater resources at the regional and local level.

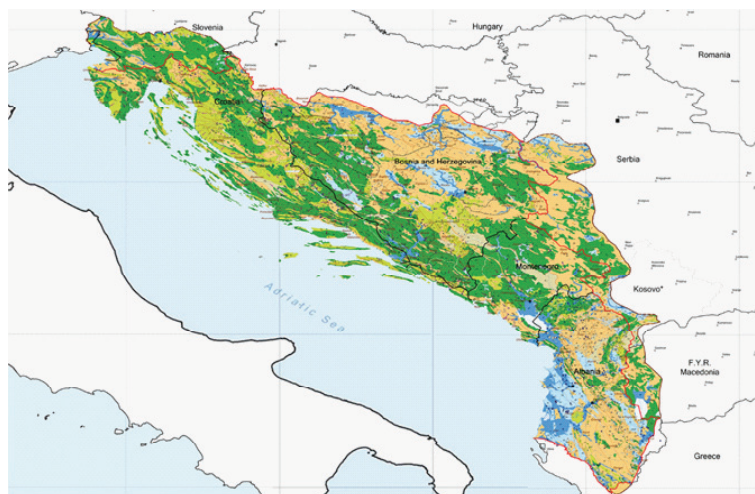
Although TDA resulted in real assessment of groundwater resources in the region, it also revealed the limitations of the available information on their actual condition and trends regarding their quality and quantity. The main reason for this situation is lack of monitoring data at regional and local level, e.g. in the

blizini mjesta zbrinjavanja čvrstog otpada i prečišćavanja otpadnih voda, rudnika, područja sa intenzivnom poljoprivredom i industrijskih objekata u kojima se rukuje opasnim materijalima ili u kojima oni nastaju. Stoga su zahtjev za poboljšanje mreže monitoringa podzemnih voda u čitavoj regiji te potreba za intenziviranjem izgradnje kapaciteta u javnom sektoru značajne poruke proizašle iz Prekogranične dijagnostičke analize. Svi ovi zaključci su uključeni u formulisanje SAP-a, Strateškog akcionog programa čija realizacija je predviđena u drugoj fazi projekta. Početak druge faze se očekuje krajem 2019. godine.

vicinity of the solid waste management and purification of waste water, mines, areas with intensive agriculture and industrial facilities for handling hazardous materials or where they occur. Therefore, request to improve groundwater monitoring network in the whole region and the need to intensify capacity building in the public sector are important messages resulting from the Transboundary Diagnostic Analysis. All those conclusions are included in the formulation of the SAP, Strategic Action Program whose implementation is planned in the second phase of the project. The beginning of the second phase is expected at the end of 2019.

Biljana Rajić, dipl.ing
Stručni savjetnik za vodne resurse

Biljana Rajić, Eng.
Expert Adviser for Water Resources

Hidrološka mapa/ Hydrologic map

MEDIJSKA I INFORMACIJSKA PISMENOST

Za ljude danas, kvalitet primljenih informacija uveliko utiče na odluke i postupke koji iz njih slijede, zajedno s mogućnošću svakog da uživa osnovne slobode i ima sposobnost samostalnog samosvjesnog odlučivanja i pravo na lični razvoj. Tehničko-tehnološki napredak podstakao je, između ostalog, i povećan broj medija i drugih dobavljača informacija od kojih građani dobijaju i dijele velike količine informacija i znanja, sa posljedicom da je izazov građanima danesmetano procijenene važnost i pouzdanost informacija i tako u potpunosti iskoriste svoje pravo na slobodu izražavanja i pravo na informacije. (Grizzle 2015)

Demokracija ne funkcioniše bez građana i njihovog aktivnog učešća. Dobro informiran i obrazovan građanin predstavlja ključni element demokratskog procesa. Skupina vještina i znanja građanske pismenosti, potrebna svakome, uključuje razvijenu medijsku i informacijsku pismenost. (Vajzović; 2017) Medijska i informacijska pismenost (eng. Media and Information Literacy) – MIP / MIL – odnosi se na suštinski važne kompetencije (znanje, vještine i stavove) koje građanima omogućavaju da se djelotvorno odnose prema medijima i drugim snabdjevačima informacijama, te da razvijaju kritičko mišljenje i vještine cjeloživotnog učenja da bi se socijalizirali i postali aktivni građani. Unatoč sve snažnijem razvoju novih tehnologija i sve većoj ulozi medija u društvu, ne postoji odgovarajuća akcija nadležnih vlasti niti javna rasprava u Bosni

MEDIA AND INFORMATION LITERACY

For people today, the quality of information received greatly affect the decisions and actions that follow them, together with the ability of each person to enjoy fundamental freedoms and has the ability of independent, self-conscious decision-making and the right to personal development. Technical and technological development encouraged, among other things, an increased number of media and other suppliers of information, from which citizens receive and share large amount of information and knowledge, and this results in challenge for citizens to assess the importance and reliability of information and in that way they can take full advantage of their right to freedom of expression and right to information. (Grizzle 2015)

Democracy does not work without citizens and their active involvement. Well informed and educated citizen is a key element of the democratic process. Group of skills and knowledge of civil literacy, necessary for everyone, include developed media and information literacy. (Vajzović; 2017) Media and Information Literacy – MIL – refers to essentially important competencies (knowledge, skills and attitudes) which allow the citizens to effectively treat the media and other suppliers of information, and to develop critical thinking skills and lifelong learning in order to socialize and to become active citizens. Despite the growing development of new technologies and the increase role of media in society, there is no corresponding action by local authorities nor the public debate in

i Hercegovini o pitanjima vezanim uz medijsku i informacijsku pismenost (MIP).

Imajući u vidu potrebu pokretanja procesa artikulacije strategije i politika o integraciji medijske i informacijske pismenosti, te uključivanja ove važne oblasti u sistem formalnog i neformalnog obrazovanja, Univerzitet u Sarajevu, Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine i Državna komisija za saradnju Bosne i Hercegovine sa UNESCO-om su u 2018. godini organizirali konsultacije o politikama i strategijama medijske i informacijske pismenosti u Bosni i Hercegovini sa ciljem podsticanja međusektorske rasprave o medijskoj i informacijskoj pismenosti u Bosni i Hercegovini.

Djeca i mladi u BiH imaju vrlo ograničene ili nemaju nikakve mogućnosti za stjecanje vještina i kompetencija potrebnih za uspješno življenje u digitalnom dobu. Građani Bosne i Hercegovine nisu pripremljeni za traženje slobodnog pristupa informacijama putem nezavisnih i raznovrsnih medija, a haotični krajolik digitalnih medija otvara mogućnosti za širenje različitih oblika iskrivljenih vijesti i informacija. Biblioteke diljem zemlje uglavnom su neiskorištene i, iako imaju potencijal da igraju značajnu ulogu u procesu cjeloživotnog učenja, one nisu prepoznate kao institucionalna potpora za postizanje ciljeva informacijskog društva. (Brunwasser 2016, Turčilo 2014, Dizdar 2007)

Konsultacije o politikama i strategijama medijske i informacijske pismenosti u Bosni i Hercegovini su pokazale potrebu interdisciplinarnog i međusektorskog pristupa ovoj kompleksnoj

Bosnia and Herzegovina on issues related to media and information literacy (MIL).

Bearing in mind the need to start the process of articulation of strategies and policies on the integration of media and information literacy, and the inclusion of these important areas in the system of formal and informal education, the University in Sarajevo, Ministry of Civil Affairs of Bosnia and Herzegovina and the National Commission for Cooperation between Bosnia and Herzegovina and UNESCO organized consultations on policies and strategies of media and information literacy in Bosnia and Herzegovina in 2018, with the purpose of encouraging the cross-sector discussion on media and information literacy in Bosnia and Herzegovina.

Children and young people in BiH have very limited possibilities or have no possibilities for acquiring skills and competences necessary for successful life in the digital age. Citizens of Bosnia and Herzegovina are not prepared to search the free access to information through independent and diverse media, and a chaotic landscape of digital media opens up opportunities for the spread of various forms of distorted news and information. Libraries across the country are mostly unused and, although they have the potential to play an important role in lifelong learning, they are not recognized as institutional support for achieving the goals of the information society. (Brunwasser 2016, Turčilo 2014, Dizdar 2007)

Consultations on the policies and strategies of media and information literacy in Bosnia and Herzegovina have shown the need for an interdisciplinary and inter-sectoral approach to this complex matter. UNESCO's complex concept of media and information literacy was used for these

materiji. Za ove aktivnosti i osnov za diskusiju je korišten UNESCO-ov složeni koncept medijske i informacijske pismenosti. (Grizzle 2013)

Ova aktivnost je organizirana u sklopu projekta: „Izgradnja povjerenja u medije u Jugoistočnoj Evropi i Turskoj” koje sufinansira EU – UNESCO, te nastavlja se u narednom periodu sa narednim fazama projekta.¹

Doc.dr. Emir Vajzović

Fakultet političkih nauka Univerziteta u Sarajevu

activities and for the basis for discussion. (Grizzle 2013)

This activity was organized within the project: „Building Trust in Media in South East Europe and Turkey” which is co-financed by the EU – UNESCO, and it will be continued in the period ahead with the next phases of the project.¹

Doc.dr. Emir Vajzović

Faculty of Political Sciences of the University in Sarajevo

¹ više o projektu na: <http://fpn.unsa.ba/b/medijska-i-informacijska-pismenost/>

Literatura:

- Brunwasser, M. Turčilo, L. and Marko, D. (2016). Assessment of the media sector in Bosnia and Herzegovina. Sarajevo: MEASURE-BiH. USAID. Sarajevo. B&H. Retrieved from: http://pdf.usaid.gov/pdf_docs/PA00M8ZB.pdf.
- Dizdar, S. (2007). Obrazovanje bibliotekara: prilagođavanja tradicionalnih programa 'novom vremenu' i promijenjenim zadacima. ICSL Yearbook of International Convention of Slavic Librarians' in Sarajevo 2007, 3 (3), 31-44.
- Grizzle, A. i Wilson, C., (2015). Medijska i informaciona pismenost. Program obuke nastavnika. UNESCO. Nacionalna biblioteka Crne Gore „Đurđe Crnojević”
- Grizzle, A. i Torras Calvo, M.C. (2013). Media and Information Literacy. Policy and Strategy Guidelines. UNESCO.
- Turčilo, L., and Tajić, L. (2014). Media and Information Literacy Policies in Bosnia- Herzegovina. Sarajevo: University of Sarajevo. Retrieved from: http://ppemi.enscachan.fr/data/media/colloque140528/rapports/BOSNIA-HERZEGOVINA_2014.pdf.
- Vajzović, E. (2017). Informacijsko društvo i demokratija: građanska pismenost za digitalno doba. in D. V. Nedeljković & D. Pralica (Authors), Digitalne medijske tehnologije i društveno-obrazovne promene 7 (p. 268-278). Novi Sad: Filozofski fakultet, Odsjek za medijske studije. UDC 321.7:004.738. Retrieved from: http://medijskestudije.ff.uns.ac.rs/bme/wp-content/uploads/2018/04/FF_Digitalne-medijske-tehnologije-i-dru%C5%A1tveno-obrazovne-promene-7_K1_CIP_.pdf.

¹ You can find more about the project on: <http://fpn.unsa.ba/b/medijska-i-informacijska-pismenost/>

INTERNACIONALNI FESTIVAL SARAJEVSKA ZIMA

UNESCO je tačno prije 25 godina prihvatio pokroviteljstvo nad projektom Međunarodnog centra za mir – INTERNACIONALNOG FESTIVALA SARAJEVO SARAJEVSKA ZIMA i aktivno učešće u program Sarajevo, kulturna prijestolnica EVROPE koji je realizovan u saradnji sa Avinjonskim festivalom u periodu od 21. 12. 1993. do 21. 3. 1994. u glavnim Evropskim i svjetskim centrima umjetnosti. Tokom proteklih decenija, UNESCO je svake godine bio pokrovitelj Sarajevske zime, održani su susreti u Parizu i Sarajevu sa Generalnim direktorom UNESCO-a Federico Mayorom koji nam je dodijelio posebna priznanja UNESCO-a Medalju JUAN MIRO i Zastave tolerancije. Predstavnici IPC-Sarajevske zime učestvovali su sa svojim priložima na međunarodnim konferencijama UNESCO-a u Parizu, Veneciji, Strasburgu, Madridu.

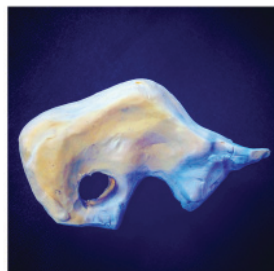
U saradnji i pod pokroviteljstvom UNESCO-a i sa Vijećem Evrope realizovan je i projekat X Bijenale mladih umjetnika Evrope i mediterana, Međunarodna konferencija Inerkulturalni i interreligijski dijalog filozofa i sociologa Meeting point, objavljene su brojne knjige i publikacije, katalozi i video zapisi, obilježena godišnjica Evropske konvencije o kulturi i promovisana UNESCO-ova Univerzalna deklaracija o

INTERNATIONAL FESTIVAL SARAJEVO WINTER

Exactly 25 years ago UNESCO accepted the patronage over the project of the International Peace Centre – INTERNATIONAL FESTIVAL SARAJEVO WINTER and active participation in the programme Sarajevo, European Capital of Culture which was implemented in cooperation with Avignon Festival from 21 December 1993 to 21 March 1994 in the main European and world centres of art. During the past decades, Sarajevo Winter Festival was annually held under the UNESCO patronage, and the meetings in Paris and Sarajevo were held with the Director General of UNESCO, Federico Mayor, who awarded us with special recognition by UNESCO, Medal Joan Miro and Flag of Tolerance. Representatives of IPC Sarajevo Winter participated with their contributions in the UNESCO international conferences in Paris, Venice, Strasbourg, and Madrid.

Projects the 10th Biennial of Young Artists from Europe and Mediterranean, International Conference Intercultural and Interreligious dialogue of philosophers and sociologists Meeting Point, were realised in cooperation and under the patronage of UNESCO and Council of Europe. Also, a number of books and publications, catalogues and videos were published, anniversary of the European Cultural Convention was celebrated and UNESCO's Universal Declaration on Cultural Diversity was promoted. International Peace Centre,

ELISABETH KRISTENSEN

HERITAGE ::: FUTURE
XXXIV Sarajevo Winter Festival 2018

OUR HERITAGE:
WHERE THE PAST
MEETS THE FUTURE

kulturnoj raznolikosti. Međunarodni centar za mir, kao izdavač, 25 godina obilježava Dan autorskih prava i knjige, a organizovao je i Kulturni forum BiH koji je proglasio 23. april Danom kulture i umjetnosti u BiH. IPC – Sarajevska zima posebno realizuje programe posvećene svjetskoj materijalnoj i nematerijalnoj baštini u BiH i svijetu, a generalnom direktoru UNESCO-a je dodjelila Nagradu „Sloboda”.

UNESCO-ova misija u obrazovanju, nauci, kulturi i slobodi medija i stvaralaštva u cjelosti je i misija IPC – Sarajevske zime koju ostvaruje u BiH, Evropi i svijetu od svog osnivanja 1984. godine i tokom 25 godina pokroviteljstva generalnog direktora UNESCO-a. Čast nam je da je i Državna komisija BiH za saradnju sa UNESCO-om odala priznanje IPC – Sarajevskoj zimi nakon 25 godina i u jubilarnoj godini članstva BiH u UNESCO-u prepoznala značenje djelovanja i naše institucije.

Međunarodni centar za mir zajedno sa Ministarstvom civilnih poslova BiH i pod pokroviteljstvom Državne komisije utemeljio je i organizovao Pohod na olimpijske planine. Pohod je povezao obrazovne, kulturne i sportske institucije i uključio sve generacije i institucije vladinih i nevladinih organizacija. Sa Planinarskim savezom i drugim institucijama Međunarodni centar za mir kroz Pohod svake godine organizuje Mapiranje tačaka mira – osvajanjem planinskih vrhova 21. decembra, sadenjem sadnica na Svjetski dan mira i

as a publisher, has celebrated Book and Copyright Day for 25 years, and it also organized the Cultural Forum BiH, which has declared 23rd of April the Day of Culture and Art in BiH. IPC - Sarajevo Winter particularly implements programs dedicated to the world's tangible and intangible heritage in Bosnia and Herzegovina and the world, and it has awarded the „Sloboda” Prize to the UNESCO Director General.

UNESCO's mission in education, science, culture, media freedom and creativity is also the mission of IPC – Sarajevo Winter, which it has been implementing in BiH, Europe and world since its establishment in 1984 and during 25 years of patronage of the Director General of UNESCO. We are honoured that, after 25 years, the National Commission of Bosnia and Herzegovina for UNESCO awarded IPC - Sarajevo Winter, and, on the jubilee of BiH's membership in UNESCO, it recognized the importance of the activities of our institution.

The International Peace Centre, together with the Ministry of Civil Affairs and under the patronage of the National Commission founded and organized the Hike to the Olympic Mountains. The Hike linked educational, cultural and sport institutions and included all generations and institutions of government and non-governmental organizations. Together with the Mountaineering Association and other institutions, each year, the International Peace Centre organizes, through the Hike, the mapping of Peace Points - by conquering the mountain peaks on the 21st of December, by planting the seedlings on the World Day of Peace

organizovanjem promocije Sarajevske zime. Ova jedinstvena manifestacija dio je projekta Olimpijada kulture Sarajevo 2021. i u ovoj jubilarnoj godini članstva BiH u UNESCO međunarodnog je karaktera.

Spahić Ibrahim,
predsjednik IPC i direktor Sarajevske zime,
član Državne komisije za saradnju sa
UNESCO-om

and by organizing the promotions of Sarajevo Winter. This unique manifestation is a part of the project Culture Olympics Sarajevo 2021, and on the jubilee of the membership of BiH in UNESCO, it is of international character.

Spahić Ibrahim,
the Chairman of IPC
and Director of Sarajevo Winter,
Member of the National Commission
of BiH for UNESCO.

PROJEKT BIJENALE SAVREMENE UMJETNOSTI D-0 ARK UNDERGROUND

Uspješna saradnja Projekta Bijenale sa Antenskim Uredom UNESCO-a u Sarajevu, uspostavljena je 2010. godine. Prije svih, našu viziju o transformaciji vojnog objekta u hibridni vojno-umjetnički muzej, podjelili smo sa šefom Antenskog ureda, gospodinom Sinišom Šešumom. Zahvaljujući i njegovom razumijevanju, UNESCO je do danas naš najsigurniji partner.

Generalna direktorica UNESCO-a g. Irina Bokova, tokom X UNESCO Samita šefova država jugoistočne Evrope, održanom u Mostaru u junu 2012. godine, posebno je istaknula značaj Projekta Bijenale: *„Prije nekoliko dana slavili smo Svjetski dan kulturnih različitosti. Projekt Bijenale vidim kao refleksiju ove proslave. Nekada je ovo atomsko sklonište, izgrađeno u vrijeme hladnog rata, trebalo biti otporno na spoljni svijet, a sada, pretvoreno u izložbeni prostor gdje se umjetnici i ljudi mogu upoznavati i razmjenjivati mišljenja, ovo mjesto postaje prostor za dijalog i otvorenost. Ovo je simbol moći kulture zaliječenje bolnih sjećanja i prevazilaženje ratnih podjela. Ovim projektom, savremena umjetnost ide korak dalje i pretvara Bunker u novo čvorište na mapi evropske savremene umjetnosti”*.

U 2013., 2015. i 2017. godini Projekt Bijenale je organiziran pod pokroviteljstvom UNESCO-a.

U 2015. godini, uvršten je u program obilježavanja 70-godišnjice od osnivanja UNESCO-a.

THE PROJECT BIENNIAL OF CONTEMPORARY ART D-0 ARK UNDERGROUND

Successful cooperation between the Project Biennial and UNESCO Antenna Office in Sarajevo was established in 2010. We first shared our vision about transforming the military facility into hybrid military-art museum with the head of the Antenna Office, Mr. Siniša Šešum. Thanks to his appreciation, UNESCO is still our most reliable partner.

UNESCO Director-General, Ms. Irina Bokova, during the 10th UNESCO Summit of Heads of State of East European Countries, held in Mostar in June 2012, particularly emphasised the importance of the Project Biennial: *„A few days ago we celebrated the World Day for Cultural Diversity. I see the Project Biennial as the reflection of this celebration. Once, the purpose of this nuclear shelter, which was built during the cold war, was to be resistant to the outside world, and today, it is transformed to exhibition area where artists and people can meet and exchange views. This place becomes a space for dialogue and openness. This is a symbol of the power of culture to heal painful memories and overcome the war divisions. With this project, the contemporary art goes a step further and transforms the Bunker into a new hub on the map of European contemporary art.”*

In 2013, 2015 and 2017, Project Biennial was held under the patronage of UNESCO.

In 2015, it was included in the program of celebrating UNESCO 70th anniversary.

Instalacija Jan Peter E.R. Sonntag/Instalation Jan Peter E.R. Sonntag

Projekat D-0 ARK Underground dio je programa „Dijalog za budućnost”.

Osnovni cilj Projekta D-0 ARK je da, kroz dvogodišnje cikluse uz pomoć savremenih umjetnika i kustosa, čuvajući autentičnost Objekta D-0 ARK (Nacionalni spomenik BiH), transformira u hibridni vojno-umjetnički muzej. Projekt D-0 ARK Underground u posljednjih devet godina uspio je u osnovnom: transformirali smo atomsko sklonište u prestižnu kulturnu instituciju koja baštini

The Project D-0 ARK Underground is the part of the program „Dialogue for the Future”.

The main objective of the Project D-0 ARK is to transform the facility into hybrid military-art museum, through a two-year cycles, with the help of contemporary artists and curators, preserving the authenticity of the Facility D-0 ARK (National Monument of BiH). Over the last nine years, the Project D-0 ARK Underground realized the primary objectives: we transformed the nuclear shelter into

Potpisivanje Pisma podrške sa Republikom Hrvatskom i Republikom Turskom, u prisustvu tadašnjeg predsjednika Državne komisije BiH za UNESCO, Mr Sredoja Novića, i generalne direktorice UNESCO-a, gđe Irine Bokove
 Signing of Letter of Support with Republic of Croatia and Republic of Turkey, in the presence of then President of the National Commission of BiH for UNESCO, Mr. Sredoje Nović, MA, and UNESCO Director-General, MS. Irina Bokova
 Photo Edo Hozic, Biennial of Contemporary Art Konjic

najznačajniju kolekciju savremene umjetnosti u JI Evropi i jedinstvenu u svijetu kolekciju na temu Hladnog rata. Objekt ARK je sada svojevrsni vremeplov u kojem nas umjetnici sa svojim djelima vode kroz period dug 50 godina. Iza održanih četiri ciklusa Projekta Bijenale u Objektu ARK trajno je postavljeno 148 umjetničkih radova, 108 umjetnika

the prestigious cultural institution, which houses the most important collection of contemporary art in SE Europe, and the collection, unique in the world, on the subject of the Cold War. The ARK Facility is now a kind of a time machine in which the artists take us with their work through the fifty-year period. After the four cycles of the Project

iz 32 zemlje svijeta. Podatak da je čak 85 zastupljenih umjetnika predstavljalo svoje zemlje na Venecijanskom Bijenalu, dovoljno govori o kvalitetu umjetnika i umjetničkih radova postavljenih u Bunkeru. Historičari umjetnosti svrstavaju Kolekciju D-0 ARK Underground u sam vrh kolekcija savremene umjetnosti u Evropi.

Regionalnu, ali i međunarodnu, saradnju Projektu ostvarili smo usko sarađujući sa Ministarstvom civilnih poslova BiH. Zahvaljujući ministrima Sredoju Noviću i Adilu Osmanoviću, podršku Projektu potpisali su ministarstva kulture Srbije, Crne Gore, Austrije, Turske, Hrvatske, Njemačke i Italije.

Saradnja sa Regionalnim uredom UNESCO-a u Veneciji i Ministarstvom civilnih poslova BiH rezultirala je prezentacijom našeg Projekta u Palazzo Zorzi u vrijeme održavanja 55. Venecijanskog bijenala 2013. godine. Bila je to prva u nizu od 12 do danas održanih prezentacija Projekta Bijenale. Nakon Venecije, prezentacije su održane u Firenci, Istanbulu, Beču, Tirani, Zagrebu, Banja Luci, Trebinju, Splitu, Beogradu, Strazburu, Milanu i Štutgartu. Direkcija Projekta Bijenale primila je pismo podrške i od direktorice Regionalnog ureda UNESCO-a za Evropu gospođe Ane Luize M. Thompson Flores.

Od 2014. godine Projekt Bijenale D-0 ARK član je Svjetske asocijacije bijenala – International Biennial Association. Projekt Bijenale je proglašen kulturnim događajem Evrope 2011. godine od strane Vijeća Evrope.

Edo Hozić
Direktor i osnivač Projekta Bijenale savremene
umjetnosti D-0 ARK Underground

Biennial, which were held in the ARK Facility, there are 148 permanently displayed artworks of 108 artists from 32 countries of the world. The fact that 85 of those artists represented their countries at the Venice Biennale speaks enough about the quality of the artist and art works set up in the Bunker. Art historians classify D-0 ARK Underground in the top collections of contemporary art in Europe.

Regional, but also international, cooperation for the Project was realised in close cooperation with the Ministry of Civil Affairs BiH. Thanks to the Ministers Sredoje Nović and Adil Osmanović, Ministries of Culture of Serbia, Montenegro, Austria, Turkey, Croatia, Germany and Italy also signed support for the Project.

Cooperation between UNESCO Regional Bureau in Venice and Ministry of Civil Affairs BiH resulted in presentation of our project in Palazzo Zorzi during the 55th Venice Biennial in 2013. That was the first in a series of 12 presentations of the Project Biennial held to date. After Venice, the presentations were held in Florence, Istanbul, Vienna, Tirana, Zagreb, Banja Luka, Trebinje, Split, Belgrade, Strasbourg, Milan and Stuttgart. Directorate of Project Biennial received a letter of support from the Director of the UNESCO Regional Bureau for Science and Culture in Europe, Mrs. Ane Luize M. Thompson Flores.

Since 2014, the Project Biennial D-0 ARK has been a member of the International Biennial Association. Project Biennial was awarded the Council of Europe Cultural Event label in 2011.

Director and Founder of the Project
Biennial of Contemporary Art
D-0 ARK Underground

МЕЂУНАРОДНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА „САВРЕМЕНИ МАТЕРИЈАЛИ“

Академија наука и умјетности Републике Српске била је носилац три пројекта које је УНЕСКО подржао кроз партиципацијске програме током протеклих осам година: Обновљиви и звори енергије као модел одрживог развоја у земљама Западног Балкана (2010-2011), Утицај енергетске ефикасности соларне енергије на економски и одрживи развој у регији Западног Балкана (2012-2013), Утицај обновљивих извора енергије на заштиту животне средине у земљама Западног Балкана (2014-2015). Партнери у овим пројектима биле су високообразовне и научноистраживачке институције из Словеније, Србије, Црне Горе, Бугарске и Македоније. Према предвиђеним пројектним активностима, поред штампања научних и стручних радова, одржано је више скупова (конференција, округлих столова, радионица) у вези са темама пројеката и то у свим државама које су учествовале у пројектима.

Од посебног значаја је Осма међународна научна конференција „Савремени материјали“, у оквиру које је одржан округли сто на тему Материјали за обновљиве изворе енергије и заштиту животне средине, која је одржана с циљем реализације пројекта

INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE „CONTEMPORARY MATERIALS“

Academy of Sciences and Arts of the Republic of Srpska implemented three projects that UNESCO supported through Participation Programmes during the past eight years: Renewable Energy Sources as a Model of Sustainable Development in the Western Balkans (2010-2011), The Impact of the Energy Efficiency of Solar Energy to the Economic and Sustainable Development in the region of Western Balkans (2012-2013), The Impact of Renewable Energy on Environmental Protection in the Countries of the Western Balkans (2014-2015). Partners in these projects were the higher education and research institutions from Slovenia, Serbia, Montenegro, Bulgaria and Macedonia. According to the envisaged project activities, in addition to the printing of scientific papers, several meetings were held (conferences, round tables, workshops) in connection with the topics of projects in all countries that participated in the projects.

The Eight International Scientific Conference „Contemporary Materials“, is of particular importance, in the context of a round table on the subject Materials for Renewable Energy and Environmental Protection, which was supported through the Participation Programme 2014-2015, and held on 6-7 September 2015 in

из Партиципацијског програма 2014-2015 6. и 7. септембра 2015. године у Бањој Луци у Великој сали АНУРС-а. Генерална директорка УНЕСКО-а додијелила је покровитељство овој конференцији поводом обиљежавања 70-те годишњице УНЕСКО-а. На конференцији је активно учествовало 115 научника из 16 земаља свијета. У раду округлог стола, који је одржан с циљем реализације укупних пројектних активности из Унеско партиципацијског програма, учествовали су научници из Грчке, Словеније, Бугарске, Црне Горе, Македоније, Србије и БиХ. Поред дискусије о употреби обновљивих извора енергије, покренуто је и питање систематизовања података који се односе на утврђивање реалних капацитета појединих обновљивих извора у земљама Западног Балкана. С тим у вези, на округлом столу је представљена монографија „Соларна енергија у Србији, Грчкој и Републици Српској”, аутора Томислава Павловића, Јаниса Трипанagnostopoulous, Драгољуба Мирјанића и Драгане Милосављевић, која је настала као резултат сарадње у оквиру УНЕСКО Партиципацијског програма 2014-2015.

академик Драгољуб Мирјанић

Banja Luka in the big hall of ASARS. UNESCO Director-General awarded the patronage to this conference in order to mark 70th anniversary of UNESCO. One hundred fifteen scientists from 16 countries were actively involved in this Conference. Scientists from Greece, Slovenia, Bulgaria, Montenegro, Macedonia, Serbia and Bosnia and Herzegovina participated in the round table, which was held with the objective of realization of the overall project activities supported through the UNESCO Participation Programme. In addition to discussion on the use of renewable energy sources, the question was also raised about systematization of data related to the determination of the real capacity of particular renewable energy sources in the Western Balkans. In this regard, the monograph „Solar Energy in Serbia, Greece and the Republic of Srpska”, by authors Tomislav Pavlović, Janis Tripanagnostopoulous, Dragoljub Mirjanić, and Dragana Milosavljević, was presented at the round table, and it was created as the result of cooperation within UNESCO's Participation Programme 2014-2015.

Academician Dragoljub Mirjanić

**Mapiranje filmske idustrije u BiH
– projekat realizovan uz podršku
UNESCO Međunarodnog fonda za
kulturnu raznolikost**

Projekat Mapiranje filmske idustrije u BiH je implementiran u periodu od februara 2012. do marta 2013. godine. Podržali su ga UNESCO Međunarodni fond za kulturnu raznolikost, Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine i Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske. Projekat je implementirala Asocijacija za vizuelnu kulturu Vizart (Banja Luka) u saradnji sa Obala Art centrom (Sarajevo) i Udruženjem filmskih radnika Bosne i Hercegovine, kao i sa velikim brojem eksperata iz oblasti filmske idustrije.

Cilj projekta je bio da se pruži sveobuhvatna analiza filmske idustrije u Bosni i Hercegovini u posljednjih dvadeset godina, na osnovu koje se izradio i usvojio Akcioni plan za dalji razvoj i rast ove grane kreativnih idustrija. Potrebno istraživanje provedeno je u saradnji sa različitim institucijama i profesionalcima, a njegov rezultat je obiman dokument pod nazivom „Mapiranje filmske idustrije u BiH 2013” u kom su postavljeni čvrsti temelji za usvajanje novih propisa za film kojima bi se stabiliziralo tržište i otvorila mogućnost da Bosna i Hercegovina intenzivnije sarađuje sa stranim produkcijama. Dokument je prezentovan na velikoj konferenci-

**Mapping Film Industry in BiH
project realized with the support of
the UNESCO International Fund for
Cultural Diversity**

Mapping Film Industry in BiH is a project that was implemented from February 2012 to March 2013. It was supported by the UNESCO International Fund for Cultural Diversity, Ministry of Civil Affairs of Bosnia and Herzegovina and Ministry of Culture and Education of Republic of Srpska. The project was implemented by the Association for Visual Culture Vizart (Banja Luka) in partnership with Obala Art Centre (Sarajevo) and Association of Filmmakers of Bosnia and Herzegovina, as well as numerous individual experts in the field of film industry.

The aim of the project was to provide a comprehensive analysis of the film industry in Bosnia and Herzegovina in the last twenty years on the basis of which a viable Action Plan for further growth and development of this branch of creative industries was drafted and adopted. The necessary research was conducted in cooperation with various institutions and professionals. The output of the research was a document „Mapping Film Industry in BiH 2013”, which establishes a solid foundation for the adoption of new film policies with the aim to stabilise the market and open Bosnia and Herzegovina to foreign productions. The document was presented at a

MAPIRANJE FILMSKE INDUSTRIJE

U BOSNI I HERCEGOVINI, 2013.
SA AKCIONIM PLANOM ZA RAZVOJ
FILMSKE INDUSTRIJE U BIH, 2013-2015.

ji u Banjoj Luci koja je okupila sve relevantne zainteresovane strane – predstavnike nadležnih ministarstava, produkcijskih kuća, organizacija civilnog društva, edukativnih i istraživačkih ustanova. Jedan od ciljeva konferencije bio je uspostavljanje platforme za stvaranje klastera filmske industrije.

Tokom drugog dana konferencije, predstavljen je i analiziran Akcioni plan za razvoj filmske industrije u Bosni i Hercegovini. Ishod ove javne diskusije bio je usvajanje zajedničke trogodišnje strategije, a njeni potpisnici bili su svi ključni akteri – Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske, Akademija scenskih umjetnosti u Sarajevu, Akademija umjetnosti u Banjaluci, Udruženje filmskih radnika BiH, Kinoteka BiH, da nabrojimo samo neke.

Projekat je tokom čitave implementacije bio praćen i veoma efikasnom medijskom kampanjom kojom su se promovisali njegovi ciljevi i podizala se svijest o važnim pitanjima koja su postavljena u fokus.

Glavni i najvažniji dugoročni cilj ovog projekta je postavljanje temelja za izmjene zakona i pravilnika iz oblasti filmske industrije. Nov pravni i institucionalni okvir kako na nivou entiteta tako i na nivou države bi garantovali stalan rast i jačanje svih kulturnih i kreativnih industrija.

Zoran Galić
predsjednik Asocijacije Vizart

large conference held in Banja Luka that gathered all relevant stakeholders – representatives of competent ministries, production companies, civil society organisations, and educational and research institutions. The conference was used to set up a platform for the establishment of a film industry cluster.

On the second day of the conference, the Action Plan for the development of film industry in Bosnia and Herzegovina was presented and analysed. The output of this discussion was the adoption of a joint three-year strategy which was signed by key stakeholders – Ministry of Culture and Education of Republic of Srpska, Academy of Performing Arts Sarajevo, Academy of Arts Banja Luka, Association of Filmmakers in BiH, Kinoteka (National Archive) BiH, to name a few. An effective media campaign was conducted during the project in order to promote it and to increase the awareness of specific issues raised by it.

The main and the most important long-term objective of the project is the provision of groundwork for the changes in legislature in the field of film industry. A new legal and institutional framework both on the levels of entities and on the state level would serve as a guarantee of continuous growth and strengthening of all cultural and creative industries.

Zoran Galić
President of the Association Vizart

**UDRUŽENJE ICOM - NACIONALNI
KOMITET BOSNE I HERCEGOVINE**
– 23 godine profesionalnog rada na
promociji, prezentaciji i zaštiti interesa
muzeja i muzejskih profesionalaca u
Bosni i Hercegovini

Međunarodni muzejski savjet – ICOM je osnovan 1946. godine, s ciljem očuvanja, zaštite i predstavljanja svjetskog prirodnog kulturnog naslijeđa, sadašnjeg i budućeg, materijalnog i nematerijalnog, najširem društvu.

ICOM je jedina međunarodna muzejska organizacija ovakve vrste, čija misija, kao jedan od prioriteta, uključuje i borbu protiv nedozvoljene trgovine kulturnim dobrima.

ICOM je jedini NGO u ekspertnoj mreži 6 organizacija (UNESCO, UNIDROIT, INTERPOL, WCO i UNODC) priznatih od strane UN-a u borbi protiv ilegalne trgovine kulturnim dobrima.

Od osnivanja do danas, Udruženje ICOM-Nacionalni komitet Bosne i Hercegovine, kao dio svjetskog ICOM-a i glavni promotor ICOM-ovih standarda i principa među muzejima i muzejskim stručnjacima u BiH, ima značajnu ulogu u promociji i afirmaciji svijesti o značaju kulturnog naslijeđa za razvoj našeg društva u cjelini.

**ICOM - NATIONAL COMMITTEE
OF BOSNIA AND HERZEGOVINA**
– 23 years of professional work in the
promotion, presentation and protection
of the interests of museums and museum
professionals in Bosnia and Herzegovina

The International Council of Museums – ICOM was founded in 1946 with the purpose of preservation, protection and presentation of world's natural and cultural heritage, present and future, tangible and intangible, to the broadest society.

ICOM is the only such international museum organization, whose mission, as one of the priorities, includes the fight against illicit traffic of cultural property. ICOM is the only NGO in the expert network of 6 organizations (UNESCO, UNIDROIT, INTERPOL, WCO and UNODC) recognized by the UN in the fight against illicit traffic of cultural property.

Since its establishment, ICOM-National Committee of Bosnia and Herzegovina, as a part of the ICOM umbrella organization and the main promoter of ICOM standards and principles among museums and museum professionals in BiH, plays an important role in the promotion and affirmation of awareness of the importance of cultural heritage for the development of our society as a whole.

Alma Leka

**MUSEUMS, COLLECTIONS,
AND GALLERIES IN
BOSNIA AND HERZEGOVINA**

Second updated edition

ICOM international
council
of museums

ICOM BiH, u saradnji sa nacionalnim komitetima ICOM-a u regionu, Regionalnom alijansom ICOM SEE za JI Evropu, ICOM-om Evrope, Ministarstvom civilnih poslova BiH, UNESCO uredom u BiH, te bosanskohercegovačkim muzejskim, ali i relevantnim domaćim i međunarodnim institucijama, učestvuje u realizaciji programa na podizanju svijest i edukaciji o šteti koju mogu prouzrokovati ilegalna iskopavanja, nezakonit izvoz ili krađa kulturnih dobara.

Cilj ovih aktivnosti je povećanje svijesti o problemu ilegalne trgovine kulturnim dobrima, te jačanje međunarodne stručne i tehničke saradnje izradom buduće baze podataka ukradenih kulturnih dobara i onih izloženih riziku od krađe, kako onih koja se nalaze u zemlji tako i onih u inozemstvu.

Kroz obrazovanje baštinskih stručnjaka iz BiH i prezentaciju stanja pokretne kulturne baštine nastale izmjenama granica i carinske kontrole, koje omogućavaju i lakši odliv kulturne baštine izvan zemlje porijekla, ICOM BiH posebno ukazuje na probleme vezane uz ilegalnu trgovinu kulturnim dobrima, te predlaže rješenja i mjere za efikasnu zaštitu i osiguranje muzeja i kulturne baštine, od krađa i nedopuštene preprodaje predmeta, uključivši i one s arheoloških lokaliteta, etnografskih cjelina i dr.

Kroz realizirane programe uspostavljena je međunarodna saradnja u ovoj oblasti i stalna razmjena informacija.

ICOM BiH, in cooperation with ICOM national committees in the region, Regional Alliance ICOM SEE for SE Europe, European ICOM, Ministry of Civil Affairs BiH, UNESCO Antenna Office in BiH, and Bosnia and Herzegovina's museum, as well as other relevant domestic and international institutions, participates in the implementation of programs on raising awareness and education about the damage that may be caused by illegal excavation, illegal export or theft of cultural property.

The objective of these activities is to increase the awareness on the problem of illegal traffic of cultural property, and to strengthen international professional and technical cooperation by creating future database of stolen cultural property and of those which are exposed to the risk of theft, both for those located in the country and abroad.

Through education of heritage experts from BiH and the presentation of the state of movable cultural heritage resulting from the changes of borders and customs controls, which enable easier outflow of cultural heritage outside its country of origin, ICOM BiH particularly points out the issues related to illegal traffic in cultural property, and proposes solutions and measures for effective protection and insurance of museums and cultural heritage, from theft and illicit trafficking of objects, including those from archaeological sites, ethnographic units and others.

International cooperation in this field and constant exchange of information has been established through implemented programmes.

Od prevoda ICOM-ovog Etičkog kodeksa za muzeje (2007.) koji sadrži principe koji igraju ključnu ulogu u borbi protiv ilegalne trgovine kulturnim dobrima, do ICOM-ove Crvene liste, ICOM BiH je učestvovao u realizaciji brojnih programa poput tri velike regionalne i međunarodne konferencije o stanju i prijedlozima za revitalizaciju kulturne i prirodne baštine u regionu JI Evrope, seminara, radionica, štampanju publikacija i sl.

Odluka da se napravi ICOM-ova Crvena lista za JI Evropu uslijedila je nakon niza seminara na temu zaštite kulturnog nasljeđa u JI Evropi održanih između 2012. i 2015. godine, te pokazatelja da u JI Evropi postoji jasna interakcija između transfera kulturnih dobara i kriminalnih grupa uključenih u trgovinu drogom ili oružjem.

Od 2016. godine, u saradnji sa Ministarstvom civilnih poslova BiH, UNESCO uredom u Sarajevu, i nadležnim državnim i entiteskim institucijama, ICOM BiH učestvuje u realizaciji sastanaka radne grupe za implementaciju UNESCO Konvencije iz 1970. godine, s ciljem jačanja koordinacije aktera u borbi protiv ilegalne trgovine kulturnim dobrima.

Cilj ove aktivnosti je razvijanje baze podataka o ukradenim i ugroženim kulturnim dobrima u muzejima, izrada ICOM-ove Crvene liste za JI

From the translation of the ICOM Code of Ethics for Museums (2007), which contains principles that play a key role in the fight against illicit traffic of cultural property, to ICOM Red List, ICOM BiH participated in the implementation of numerous programmes, such as three major Regional and International Conferences on the state of and proposals for revitalization of cultural and natural heritage in the region of SE Europe, as well as seminars, workshops, printing of publications, etc.

The decision to prepare the ICOM Red List for SE Europe, as one of the main instruments in the combat against illegal trade in cultural property, followed a series of seminars on the topic of protection of cultural heritage in SE Europe held between 2012 and 2015, and indications that there is a clear interaction between the transfer of cultural property and criminal groups involved in drug trafficking or arms trafficking in SE Europe.

Since 2016, in cooperation with the Ministry of Civil Affairs in Bosnia and Herzegovina, UNESCO Antenna Office in Sarajevo, and relevant state and entity institutions, ICOM BiH has been participating in the realization of coordination meetings for implementation of UNESCO 1970 Convention, with the objective to strengthen the coordination of actors in the fights against illicit traffic of cultural property.

The aim of this activity is to develop the database of stolen and endangered cultural property in

Evropu, kao jednog od glavnih instrumenata u borbi protiv ilegalne trgovine kulturnim dobrima, te izrada preporuka za buduće akcije u borbi protiv ilegalne trgovine kulturnim dobrima u BiH.

Alma Leka, muzejska savjetnica
predsjednica ICOM-a Bosne i Hercegovine

museums, to prepare the ICOM Red List for SE Europe, and to prepare the recommendations for future actions in the fight against illicit traffic of cultural property in Bosnia and Herzegovina.

Alma Leka, museum advisor
Chairman of ICOM of Bosnia and Herzegovina

**Izbor dječijih literarnih i likovnih radova
na temu Obrazovanje za sve i Svjetska baština**

**The Selection of Children's Literary and Art Works
on Topics Education for All and World Heritage**

OBRAZOVANJE ZA SVE

Svako dijete ima po jednu školu u svojoj mašti. Škola iz dječije mašte je neobična škola i svi je zamišljamo kao školu punu igre i zabave.

Tako i ja u svojoj mašti imam pomalo čudnu školu. To je škola sa više spratova i puno djece kojima ništa nije zabranjeno. To su crna, žuta i bijela djeca, bogata i siromašna. Svaki sprat bi imao mnogo različitih sadržaja. Na prvom spratu bi bile dvije sale, jedna za tjelesni odgoj, a druga za razne igre i dječaka i djevojčica. Drugi sprat bi bio za odmor gdje bi svi uživali u igri i raznoj hrani, zajedno bi jeli istu užinu i pili tople napitke u hladnim zimskim danima. Na trećem spratu bi bilo mnogo učionica u kojima bi učenici učili sve i svašta, jer bez znanja smo „ništa“. Učili bi brojeve i slova, čitali lektire, izučavali prirodu i druge nepoznate stvari. Ipak, dodala bih i četvrti sprat na kojem bi mogli učiti ples, balet, svirali bi i pjevali. Ako bi se razboljeli ili slučajno povrijedili na ovom spratu bi bila i jedna ambulanta u kojoj bi djecu pregledala nježna i dobra doktorica. Željela bih da su sva djeca sretna u školi iz moje mašte, da lako stižu znanja i imaju dobre ocjene, jer na to imaju pravo. Ipak, ne vole sva djeca školu. Neki bi željeli da se u školu ide samo tri dana, a svakog dana da imaju po tri časa. U školu i iz škole bi putovali u šarenim balonima. Ta škola bi imala dvorište okićeno raznoraznim slatkišima. Drveće bi

EDUCATION FOR ALL

Each child has one school in its imagination. School of child's imagination is unusual school and we all think of it as a school full of games and entertainment.

I also have a bit strange school in my imagination. It is a school with many floors and a lot of kids and nothing is prohibited to them. These are black, yellow and white children, rich and poor. Each floor would have a lot of different contents. The first floor would have two gyms, one for physical education and other for many different games for boys and girls. The second floor would be for relaxation where everyone would enjoy in fun games and all kinds of food. We would eat the same snacks together and we would drink hot beverages in the cold winter days. On the third floor would be many different classrooms in which students would study all sorts of things, because we are „nothing” without knowledge. We would learn about numbers and letters, we would read books, study nature and other unknown things. However, I would also add the fourth floor where we could practice dance, ballet, we would play the instruments and sing. If we get sick or accidentally injured, there would be one ambulance on this floor, where the children would be examined by gentle and kind doctor. I wish that all children are happy in the school from my imagination, that they

bilo od čokolade, a na njegovim granama visile bi bombone i karamele. I trava i cvjetovi bili bi slatki. U ovakvoj školi pet plus pet bilo bi pedesetpet, slovo“A“ bi se pisalo naopačke, a na engleskom jeziku bi se „oči“ izgovaralo „NOSE“ umjesto „EYES“.

Eh, to bi bilo baš smiješno obrazovanje. Bez obzira što je ova škola samo moja mašta i mašta mnoge druge djece, škola ipak, treba da ima učitelje i nastavnike koji će podjednako brinuti o svoj djeci, bez obzira na njihove razlike. Mašta je mašta, a stvarnost je stvarnost, zato uzimam torbu u ruke i žurim da ne zakasnim u svoju staru školu koja me vjerno čeka.

Modrić Azra III-1
JU OŠ „Banovići Selo“
Banovići

easily acquire knowledge and have good grades, because they are entitled to that. However, not all children like school. Some would like to go to school only for three days in a week, and to have only three classes each day. We would travel to school and back in colourful balloons. That school would have yard decorated with different candies. Trees would be made of chocolate, and on its branches would be sweets and toffees. Also, grass and flowers would be sweet. In this school five plus five would be fifty-five, the letter „A” would be written upside down, and „EYES” would be pronounced as „NOSE” in English.

Oh, that would be very funny education. No matter that this school is just my imagination and the imagination of many other children, the school still has to have teachers who would take care of their children, regardless of their differences. The imagination is imagination, but reality is reality, so I will take the bag in my hands and hurry not to be late to my old school which waits for me faithfully.

Modrić Azra III-1
Public Institution Primary School „Banovići
Selo”
Banovići

„Naša svjetska baština“
„Our World Heritage“

Nataša Todorović, 12 godina
JU Prva osnovna škola Brčko

„Књижевник – наглашеним
очима гледа споменике
културе, о духу времена
пише“

„The Writer – with prominent eyes
watches the world, about the spirit
of time he writes“

Marija Đurković , 12 godina
JU Prva osnovna škola Brčko

Adin Nezić, Iva
OŠ „Hasan Kikić“, Gradačac

Adin Nezić, IVa (9 years)
Primary School „Hasan Kikić”, Gradačac
Theme: „World Heritage”

Тема: "Унесла в Босни и Херцеговину."
подТема: "Наша свѣтская баштина."

илнит сәтл нәтижә сәһбәһә үҗләһә сәһ.
 моҗа бәһәһә һеһәһә һ сәһ.
 җ том сәтл сәһ сәтә иҗләһә бәһә.
 һһһһһ һ һһһһ һәһә һәһәһәһә.
 сәһәһәһә бәһәһәһә һәһә һәһә һәһәһә һәһәһә.
 то һә һәһә һәһәһәһә, һ һә һәһә һәһәһәһә һәһәһә.
 һәһә һә һәһәһә һә һәһәһәһә һә.
 һәһәһә һәһә һәһәһә һәһә һәһәһә.
 һәһәһә һәһә һәһәһә һәһә һәһәһә.

[illegible]

OBRAZOVANJE ZA SVE

Moje ima je Alma Pašalić. Neko će reći: „Da, i?“ Ali ako vam kažem da mi je kao trogodišnjakinji ustanovljeno oštećenje sluha onda ćete vjerujem zastati. S tim saznanjem moj i život mojih roditelja promijenio se iz temelja. Moji roditelji su uz pomoć stručnjaka krenuli u za nas cjeloživotnu borbu i rehabilitaciju, a uvijek su imali na umu samo jednu stvar - pomoći mi da budem osposobljena u savladavanju životnih prepreka. Uz mnogo truda i odricanja dan po dan usvajala sam slovo po slovo, broj po broj i tako sa pet godina naučila čitati, pisati, sabirati i usvajati nova znanja da bih bila spremna za upis u prvi razred. A onda je uslijedilo iznenađenje.

S tim predznanjem sunčanih aprilskih dana s majkom sam obišla nekoliko obližnjih škola kao kandidat za upis u prvi razred. U razgovoru sa pedagogima moji roditelji dobili su objašnjenje da ne primaju djecu sa posebnim potrebama i da pokušamo u specijalnoj školi. Tada mi ništa nije bilo jasno, s čuđenjem sam gledala u majčino zabrinuto, uplakano lice. Zabrinuto sam upitala majku: „Šta se dešava i zašto ove tete ne žele da ja idem u njihovu školu?“ Majka čučnu ispred mene i s blagim izrazom lica pomilova me po glavi i reče: „Ne žele te zato što sidijete sa posebnim potrebama“. A šta su to posebne potrebe?

Pitala sam se a šta to znači biti poseban? Možda nešto ne znam? Kako? Ja znam čitati, pisati, crtati, družiti se, igrati i raditi sve kao ostala djeca, a

EDUCATION FOR ALL

My name is Alma Pašalić. Someone would say: „Yes, so?“ But if I say that I was diagnosed with hearing loss when I was three years old, I believe that you would stop there. That completely changed my life and the life of my parents. My parents started the lifelong struggle for us, with the help of experts, and rehabilitation, and they always had only one thing in mind – how to help me in becoming capable to overcome life obstacles. With much effort and sacrifice, day after day, I learned letter by letter, number by number, and at the age of five, I learned to read, write, calculate and I adopted the new knowledge in order to enrol in the first grade. And then we were surprised.

With this basic knowledge, on a sunny April day, I visited several nearby schools with my mother as a candidate for admission to the first grade. In an interview with the pedagogue, my parents were given the explanation that they do not accept the children with special needs and that we should try in special school. I did not understand that, I looked with amazement at my mother's worried, crying face. I asked my mother anxiously: „What is going on and why those ladies don't want me to go to their school?“ Mother crouched in front of me with a mild expression on her face, patted me on the head and said: „They don't want you because you are a child with special needs.“ And what are the special needs?

I wondered what does it mean to be special? Maybe I don't know something. But, how? I know

nisu „posebna“. Ja sam mislila da biti „poseban“ znači nešto lijepo, nešto dobro. Međutim, majka mi je objasnila da poseban znači biti drugačiji od ostalih. Ja se nisam osjećala takvom, bez obzira kako su me drugi posmatrali. Ja sam samo željela da idem u školu, da učim, da imam učiteljicu, da stičem nova znanja. Moji problemi sa sluhom nisu predstavljali nikakvu prepreku mojem umu koji je bio željan znanja.

Bio je jedan lijep, proljetni dan. Činio se običan, ali nije bilo tako. O njemu sam često sanjala i često ga priželjkivala. Ubrzo će se pokazati da će taj dan donijeti velike promjene u moj život i moje školovanje koje je od velike važnosti za moju budućnost. Tada sam pohađala treći razred u specijalnoj školi, školi za djecu djelimično ili potpuno oštećenog sluha. Rezultati koje sam ostvarivala su bili iznad očekivanog naspram moga oštećenja sluha i u razgovoru sa jednom nastavnicom, rodio se prijedlog da moja majka ode u OŠ „Kreka“ i da pokuša razgovarati sa menadžmentom škole. Tada je OŠ „Kreka“ počela sa primjenom zakonskih odredbi o inkluzivnom obrazovanju i rado su me bez ikakvih predrasuda primili. To mi je bio najsretniji dan u životu.

Svaki novi dan, odlazak u školu predstavljali su mi nove izazove. Također, nova gradiva su mi bili izazovi, a ja sam se trudila da ih prevaziđem i što prije naučim. Učitelji, nastavnici i drugi mnogo se trude da mi pomognu i olakšaju. Nastojim svojim zalaganjem i trudom doprinijeti da se ime moje škole pronosi na najbolji način i

how to read, draw, socialize, play and do all things that other children do, and they are not „special“? I thought that „special” meant something nice, good. But, mother explained to me that special means to be different from the others. I never felt that way, no matter how others saw me. I just wanted to go to school, to study, to have teacher, to acquire new knowledge. My hearing problems did not constitute any obstacle to my mind, which was eager for knowledge.

It was a nice, spring day. It seemed ordinary, but it was not like that. I often dreamed about it and I wished it. Soon it will be shown that this day will bring big changes to my life and education which is very important for my future. I was in the third grade of special school, school for children with hearing impairment. The results that I achieved were above the expected, contrary to my hearing impairment and one teacher suggested to my mother to go to the primary school „Kreka” and to try to talk with the school management. Back then, Primary School „Kreka” started with implementation of legal provisions on inclusive education and they were happy to have me there without any prejudice. That was the happiest day of my life.

Each new day, when I went to school, represented the challenge to me. Also, new materials were my challenges and I tried to overcome them and to learn them as soon as possible. Teachers and friends were doing their best to help me and to make it easier for me. With my dedication and hard work, I try to contribute to my school and to promote it in a best possible way, and I don't

da ne budem neskromna tako i jeste. Gdje god, i kako god, ja ću nastojati da promovišem svoju OŠ „Kreka“.

Moji roditelji i ja htjeli smo na neki način da se zahvalimo i odužimo svim uposlenicima i drugarima u Osnovnoj školi „Kreka“ što su mi pomogli da se moj san ostvari i da ravnopravno i sa drugom djecom stičem nova znanja i da se borim za svoje mjesto ispod Sunca.

U avgustu mjesecu bio je raspisan natječaj od UNICEF-a za Šampiona inkluzije. Tada se ukazala prava prilika koja je došla u pravo vrijeme i htjeli smo je iskoristiti. Majka je nominovala OŠ „Kreka“ za Šampiona inkluzije navodeći sve što je u školi urađeno za mene, ali da u školi pored mene nastavu pohađa i još nekoliko učenika sa poteškoćama a i djeca romske populacije i da se u školi sprovodi inkluzivno obrazovanje. Navela je i da OŠ „Kreka“ može poslužiti kao pozitivan primjer kako pristupiti djeci sa poteškoćama u cijeloj Bosni i Hercegovini i da je škola „Kreka“ primjer škole koja nudi obrazovanje za sve. Kada su iz UNICEF-a javili da je OŠ „Kreka“ nositelj priznanja Šampiona inkluzije, svi smo se prijatno iznenadili i nismo mogli vjerovati, iako smo znali i osjećali da to tako.

Za mene i moje roditelje Osnova škola „Kreka“ je bila i bit će šampion. Moje školovanje u „Kreki“ je od velikog značaja za mene i ostalu djecu.

Ja mislim da bi svako dijete trebalo da voli školu i da je obrazovanje veoma važno u životu svakog djeteta. Tu stičemo nova znanja, razvijamo

want to sound immodest, but that is how it is. Where ever and when ever, I will try to promote my Primary School „Kreka“.

My parents and I wanted, in some way, to thank and repay to all employees and friends at the primary school „Kreka“, because they helped me to achieve my dream and allowed me to acquire new knowledge as equal to other children and to fight for my place under the sun.

There was a public call in August by UNICEF for the Champion of Inclusion. The right opportunity came and we did not want to miss it. My mother nominated the Primary School „Kreka“ for the Champion of Inclusion stating everything that school done for me, but also that, besides me, there are more children with disabilities, and there are also Roma children and that the inclusion is implemented in the school. She stated that the Primary School „Kreka“ may be the positive example in how to approach the children with disabilities in whole Bosnia and Herzegovina and that the Primary School „Kreka“ offers education for all. When they called us from UNICEF and told us that the Primary School „Kreka“ was awarded with the title „Champion of Inclusion“, we all were pleasantly surprised and we could not believe, although we knew and felt that was it.

To me and to my parents the Primary School „Kreka“ has been and will be the champion. My education in „Kreka“ is of great importance for me and other children.

I believe that each child should love school and that the education is very important in life of

interesovanja i razne sposobnosti. Nastavnici se trude da od nas naprave dobre i prave ljude i da znamo cijeniti i poštovati različitosti među nama. Najbitnija stvar za svako dijete je obrazovanje, stoga bih poručila svoj djeci da nikad ne odustaju od svojih snova i svojih ciljeva i da se bore, uče i da se trude. U sjećanju će mi uvijek ostati riječi moje drugarice nastavnice: „Ocjena nije mjerilo znanja“ i da se svaki trud isplati makar bio zrno pijeska u pustinji. Zato se trebamo truditi, izvršavati svoje obaveze, cijeniti druge i drugačije i poštovati svoje nastavnike koji nam bezuvjetno s puno ljubavi prenose svoje znanje. Samo je nebo granica.

JU OŠ „Kreka“ Tuzla
Alma Pašalić VIIa

every child. We achieve new knowledge there, develop interests and different skills. Teachers are trying to make us good and proper people and they are trying to teach us to appreciate and respect the differences among us. Education is the most important thing for every child, therefore I would recommend to all children to never give up on their dreams and their goals and to fight, learn and work hard. I will always remember the words of my teacher: „The grade is not a measure of knowledge”, and that every effort pays back even if it was a grain of sand in the desert. That is why we should work hard, perform our obligations, appreciate others and different and respect our teachers who unconditionally and lovingly pass on their knowledge to us. The sky is the limit.

Public Institution Primary School „Kreka” Tuzla
Alma Pašalić VIIa

„Višegrad - Na Drini ćuprija“
„Višegrad – The Bridge on the Drina“

Nejra Omerhodžić, 6 godina
JU za predškolski odgoj i obrazovanje Visoko

„Žičara Trebević – Sarajevo“
„Trebević Cable Car – Sarajevo“

Anas Bečar, 6 godina
JU za predškolski odgoj i obrazovanje Visoko

„Nekropola Radimlja u Stocu“
„Necropolis Radimlja in Stolac“

Hena Jusić, 6 godina
JU za predškolski odgoj i obrazovanje Visoko

„Naša svjetska baština – Stari
most u Mostaru“

„Our World Heritage - Old
Bridge in Mostar“

Selma Džanović, 13 godina
JU OŠ Novi Grad, Tuzla

„Naša svjetska baština“
„Our World Heritage“
Ermin Kosić, 13 godina
Centar za djecu i omladinu
sa posebnim potrebama
„Los Rosales“ Mostar

„Naša svjetska baština“
„Our World Heritage“
Dajla Alibegović, 15 godina
Umjetnička škola Nusret Keskin Braco, Bihać

Sadržaj

Uvodna riječ.....	5
Introduction	
Мандат Државне комисије за сарадњу Босне и Херцеговине с УНЕСКОМ.....	9
The Mandate of the National Commission for Cooperation between Bosnia and Herzegovina and UNESCO	
25 godina saradnje UNESCO-a i Bosne i Hercegovine	17
The 25 Years of Cooperation of UNESCO and Bosnia and Herzegovina	
Bosna i Hercegovina - članica Komiteta za svjetsku baštinu	21
Bosnia and Herzegovina - Member of the World Heritage Committee	
Svjetska baština u Bosni i Hercegovini	25
World Heritage in Bosnia and Herzegovina	
Područje Starog mosta Starog grada Mostara	27
Old Bridge Area of the Old City of Mostar	
Мост Мехмед паше Соколовића у Вишеграду	31
Mehmed Pasha Sokolovic Bridge in Višegrad	
Упис стећака на Листу свјетске баштине УНЕСКА	36
Inscription of Stećci on the UNESCO World Heritage List	
Nematerijalna baština u Bosni i Hercegovini	42
Intangible Heritage in Bosnia and Herzegovina	
Змијањски вез	45
Zmijanje Embroidery	
Konjičko drvorezbarstvo	49
Konjic Woodcarving	
Брање траве иве на Озрену	52
Picking of Iva Grass on Ozren Mountain	
Dokumentarna baština u Bosni i Hercegovini	56
Documentary Heritage in Bosnia and Herzegovina	

Sarajevska hagada	57
Sarajevo Haggadah	
Rukopisna zbirka Gazi Husrev-begove biblioteke	60
Manuscript Collection of the Gazi Husrev-Bey Library	
Primjena konvencija u oblasti obrazovanja.....	65
Implementation of Conventions in the Field of Education	
Sedam godina zajedničke borbe protiv dopinga	69
Seven Years of Joint Fight against Doping	
DIKTAS: Zaštita i održivo korištenje podzemnih voda Dinarskog Krša	73
DIKTAS: Protection and Sustainable Use of the Dinaric Karst Groundwaters	
Medijska i informacijska pismenost	77
Media and Information Literacy	
Internacionalni festival Sarajevska zima	80
International Festival Sarajevo Winter	
Projekat Bijenale savremene umjetnosti D-0 Underground	85
The Project Biennial of Contemporary Art D-0 Ark Underground	
Међународна научна конференција „Савремени материјали“	89
International Scientific Conference “Contemporary Materials”	
Mapiranje filmske industrije u BiH	91
Mapping Film Industry in BiH	
Udruženje ICOM-Nacionalni komitet BiH	94
ICOM - National Committee of Bosnia and Herzegovina	
Izbor dječijih literarnih i likovnih radova na temu Obrazovanje za sve i Svjetska baština	99
The Selection of Children’s Literary and Art Works on Topics Education for All and World Heritage	

